

Sendika Hürriyeti

GREV HAK

T. B. M. M.

TÜRK - İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU AYLIK DERGİSİ

15

MAYIS

1963

TÜRK - İŞ

TÜRK - İŞ
Aylık Dergi

TÜRKİYE İŞÇİ
SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
YAYIN ORGANI

YIL: 1

SAYI: 3

Fiyatı : 250 Kuruş.
Abone Şartları :
1 Yıllık 25.00 Lira
6 Aylık 15.00 Lira

İDARE VE YAZIŞMA ADRESİ :
ATATÜRK BULVARI İŞÇİ SİĞOR-
TALARI HAN KAT 3 NO. 14
TEL : 12 66 18 - 12 37 67, - ANKARA

Dizildiği ve Basıldığı yer
GÜNEŞ MATBAACILIK T.A.Ş.

Bu Sayımızda :

Prof. Cahit TALAS

Yeni Kanunlar ve Sendikacılık Hareketi, Müşterek Sö-
rümülük

Bülent ECEVİT

Sosyal Adaletle Hızlı Kalkınma arasındaki Bağlantı
(İstanbul Bayram'dan)

Bahir ERSOY

Düşüncelerim

Halil TUNÇ

İki Kanun ve Millet Meclisi (Ankara Bayram'dan)

Halim Baki KUNTER

Hesap Çeşmesi

Kaya ÖZDEMİROĞLU

İşçi İçin Selâmet Yolu

Sanayide Eğitim ve Mesleki Eğitim Merkezleri, Gelir
Siyaseti, Tarihte İşçi Köşesi, Millet Meclisi, Olaylar,
Dünyadan Haberler, İşçi Başka Memleketlere Gidiyor,
Süleymaniye Yapılırken, İşde Ahlâkın Önemi, Türk-İş
ve Onlar.

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU ADINA

İMTİYAZ SAHİBİ ; TÜRK - İŞ BAŞKANI SEYFİ DEMİRSOY

Yazı İşleri Müdürü : EROL DİNÇER
Teknik Sekreter : OKTAY FOYRAZ

Türk - İş Dergisi Basın Ahlâk Yasasına uyunayı kabul etmiştir.

MÜŞTEREK SORUMLULUK

Yeni Kanunlar ve Sendikacılık Hareketi

Prof. Cahit TALAS

1 1946 yılında İsviçre'de tahsiltimi tamamlayıp memlekete döndüğüm zaman demokratik bir siyasi sisteme geçiş sahası ile birlikte sendikacılık hareketi de yeni başlamıştı. Her ikisi de üç yıllık bir maziye sahiptiler. Çalışma Bakanlığı da yeni kurulmuştu. Doktora tezimi Türkiye'nin sosyal politikası ile ilgili idi. Daha faydalı olabileceğini düşünerek Çalışma Bakanlığında görev almıştım. Üzerinde devamlı olarak düşündüğüm konulardan biri sendikacılık hareketi idi. Zira devlet ne derece iyi niyetli olursa olsun resmi sosyal politikanın doğrudan doğruya ilgililerin çabaları ile tamamlanması zaruretine inanıyordum. Bunun için de sendikaların faydaları ekonomik, sosyal ves iyasi hayat içindeki yerleri henüz tamamiyle anlaşılamamıştı. Resmi makamlar nezdinde olduğu gibi, işverenler nezdinde de sendikalara ve sendikacılık hareketine şüpheli gözlerle bakılıyordu. 1947 yılında Sendikalar Kanunu kabul edilmişti. Ama, eksik kalmıştı. Grev hakkı tanınmamış olduğu için sendikalar tonlu müzakereler yapamamakta, binaenaleyh sosyal politika oluşlarına katılamamakta idiler. Grev hakkına sahip olmaksızın sendikaların müessir bir rol ifa edeceklerine inanmıyordum. Onun için grevin çok korkulacak bir silah veya vasıta olmadığını yavaş yavaş ortaya koymak gerekiyordu. O zaman İstanbul'da birkaç asistan arkadaş tarafından çıkarılmaktaki olan «Sosyal İktisat ve Hukuk» adlı dergiye Haluk Dayıgil imzasıyla grevin yıkıcı değil bir memleket için faydalı olabileceğine dair yazı yazdım. Mesleki bir inceleme olduğu halde bu yazıyı müstear adla yazmıştım. Zira, memurdum; Bakanlığın özellikle üst kademelerinde grev hakkı aleyhine bir hava esmekte idi. 1950 seçimlerine takaddüm eden aylarda «Grev olayları» olayı derleme bir kitapta yayınlanmıştı. Burada dünyada cereyan eden grevlerin tahripkâr olduğu ileri sürülen neticeleri halk effkârına anlatılmak isteniyordu. Fakat başlamış olan gelişmenin durdurulması mümkün değildi. Gelişme iyi bir yolda devam etmektedir.

Türkiye'nin ve başka memleketlerin sosyal politika tarihlerinin gelişme şartlarını iyice tetkik etmeye fırsat bulamamış olanlar, doğru olmayan bazı yorumlar yapmaktadırlar. Denilmektedir ki, başka memleketlerde şiddetli çatışmalar, mücadeleler sosyal huzursuzluklar pahasına elde olunan bir kısım sosyal haklar memleketimizde bu nevi davranışlara lüzum ve sebep kalmaksızın işçilere tanınmaktadır. Kanaatimce Türkiye'nin bugünkü sos-

yal politika oluşlarını böyle bir muhakeme ölçüsüne vurmamak hatalıdır. Bir kere bugün memleketimizdeki devlet anlayışı ve devletin fonksiyonları fikri böyle bir karşılaştırma yapmaya müsait değildir. Zira ekonomik ve sosyal hayatın her türlü müdahaleden kaçınmış ve işçi ve işveren arasındaki münasebetleri de «Tabii Kanunlara» dayanarak «Umumun refahına» yönetici işleyişine terk eylemiş olan XIX. yüzyılın ortodoks liberal devleti Türkiye'de hiçbir zaman mevcut olmamıştır. 1920 lerden sonra ise, Türkiye'de devlet himayeci, müdahaleci ve iktisadi hayatta bizzat rol ve mesuliyet alan politikaların takipçisi olmuştur. Türkiye 1930 yılından sonra karma ekonomik sistemi kabul ettiği zamana, ekonomik hayatta olduğu gibi sosyal hayatta da devlete geniş bir tanzim edici fonksiyon tanımıştır. Bu tanıma o zamandan beri tabii olarak tarihi seyri ve oluşu içinde devamlı bir gelişme takip eylemiştir. Türkiye'nin siyasi rejiminin değişmelerine muvazi olarak ekonomik ve sosyal politikası da zaman zaman maruz kaldığı bazı zikzaklara rağmen halka teveccüh etmiştir. ve her ekonomik gelişme ve kalkınma çabasının temelinden bir sosyal hedefin yatması lâzım geldiği fikri kabul edilmiştir. Binaenaleyh, böyle bir devlet anlayışı içinde memleketimizde işçiler bazı haklarını, ezilmiş sendika hürriyetini, toplu sözleşme ve grev hakkını elde eylemek için tabiatıyla XIX. yüzyılda ve XX. yüzyılın başlarında diğer memleketlerde görülen, rastlanan şiddet ve mücadele metodlarına müracaat etmemişlerdir.

Halbuki, TÜRK Sendikacılık hareketi bahis konusu hakların ve hürriyetlerin mücadelelerini de yapmamış değildir. 1946 da kuruluşunu sağlayan hukuki bir statüye kavuştuğu zamandan beri, daha geniş bir sendika hürriyeti ve hakkını daima istemiş ve savunmuştur. Toplu sözleşme ve grevsiz sendika olmayacağı tezini bıkmadan herkese anlatmaya çalışmıştır. Bunların mücadelesini kanunların sağladığı bütün imkânlardan faydalanarak yapmıştır. 1947 yılında sendikalar kanunu Büyük Millet Meclisinde müzkere olunurken o zaman mefshuk Demokrat Parti sözcüsü Prof. Fuat Köprülü'ye «Grevsiz sendika olmaz» sözünün ifade ettiği fikri telkin eden, yalnız bu partinin işçi reylerinden faydalanmak arzusu ve taktik değil aynı zamanda başlamış olan bir hareketin, sendikacılık hareketinin etkisi idi. 1946'dan bu yana Türk sendikacılık hareketinin bütün toplantı ve kongrelerinde değişmeyen tek konu, toplu sözleşme ve grev hakkıydı. Bu yolda mevzuatın imkân sağladığı bütün mücadele imkânları

Türkîş - İş ve Onlar

*Sosyal adalet diye satarlar kokmuş fikir
Kafa, ilim yönünden hepside bomboş, fakir
Kusurkar vatanıma, kanlı irin, pislik, kir.*

*Pislik, Kir, irin dolu secereleri, fişi
Yalanla, Palavrayla yıkamazlar TÜRK-İŞ'i*

*Rotaları pek bozuk yollarında çukurlar
Vasıtaları köhne ölmüş yatak ush'urular
Sosyalizm diyorken komünizm okurlar*

*Felaketler hazırdır onların bu gidiş
Bizim güvenimiz var zinde olan TÜRK-İŞ'e*

*Sermayeye düşmanlar besliyorlar korkunç kin
Tanımıyorlar tarih, düşman, dost, töre ve din
Bizler milyonlarcayız onlar belki birkaç bin*

*Milyonları yıldırılmaz bir avuç soysuz kişi
Kızıl yılan sokamaz Atatürkcü TÜRK-İŞ'i*

*Onlardan iğreniriz yoktur başka tasamız
Önce vatan yazıyor bizim milli yasamız
Kalkınmaya temeldir kafamız ve kasamız*

*İlerlemek ve refah hedef, gaye, esas iş
Varlığıyla vatana huzur veriyor TÜRK-İŞ*

Haydar OZOGRETMEN
Turhal Şeker-İş Başkanı

kullanılmıştır. bugün Büyük Millet Meclisinde müzakere edilmekte olan kanun tasarılarına mücadelesiz olarak ulaşılması değildir. Bu tasarılar ne bir, ne de birveya birkaç hükümetin eseri değildir. Hele şahıslara hiç bağli bulunmamaktadır. Bu tasarılar, demokratik haklara ve hürriyetlere bağlilığını 1945 yılından beri her vesile ile ispat etmiş bir toplum ve bu toplum içindeki kıymetli bir yeri olan Türk sendikacılık hareketinin bir eseri olarak mütalaa olunmalıdır.

Diğer taraftan 27 Mayıs ihtilalinden sonra Türk toplumunun sathı çıkmış bulunan arzuları, gelişme istikametleri haklara ve hürriyetlere bağlilığı, sosyal adalet ve sosyal politika isteğı ve bütün bu oluşların müshahhas bir ifadesi olan yeni Anayasa karşısında başka türlü hareket etmek partiler veya hükümetler için mümkün değildi. Bunun en son ve açık delili Millet Meclisinde sendikalar kanunu tasarısı ile toplu sözleşme, grev lokavt kanun tasarısının müzakereleri sırasında bütün partilerin istisnasız olarak tesbit etmiş oldukları davranış içinde görülmektedir. Esasında muhafazakâr olduğu bilinen ve teşrii organda partiler söz konusu tasarılar işçiler lehine daha ileri hükümler koydurmak için birbirleriyle yarış haline

girmişlerdir. Bu davranışlarda da gelecek seçimlerin rey endişeleri şüphesiz büyük rolünü oynamıştır. Fakat toplumumuzun gittikçe gelişen sosyal adalet, sosyal ve ekonomik haklar ve hürriyetler anlayışı da siyasi müesseselerin başka türlü davranışlar içinde girmelerini de güçleştirmiştir.

II. Önümüzdeki aylarda Türk sendikacılık hareketine yeni ufuklar açılacaktır. Fakat sendikacılık hareketine açılmakta olan yeni imkânlar onun için aynı zamaanda büyük bir sorumluluk devrinin de başlangıcı sayılmalıdır. Zira yürürlüğe girmiş bulunan kalkınma plânının sosyal hedeflerinin iktisadi hedeflerde çalışır hale gelmelerinde sendikaların davranışları ve elde ettikleri haklardan faydalanma istekleri başlıca rolü oynayacaktır. Çünkü sendikaların temel hedeflerinden biri işçilerin hayat seviyelerini yükseltmek ve artacak verim ve millî hasılatın işçilere de adil bir pay sağlamaktır. Ancak, meşru olan bu isteğın uygulanmasına çalışılırken sosyal ve ekonomik meselelerin birbirine sıkı bir şekilde bağli olduğunu da daima hatırdı tutmak gerekecektir. Nerede ekonomik bir mesele ele alınırsa bunun sosyal yönlerini veya nerede sosyal politika meselesi ortaya çıkarsa onunda ekonomik tesir ve akislerini ilmal etmek mümkün değildir. Bunun içindir ki, demokratik bir siyasi sistemi içinde serbest müzakere ve tartışmaları teşvik etmek, toplumdaki çeşitli görüş ve menfaatlerin birbirleriyle karşılaştırılması sağlamak ve bu suretle kararların alınmasında ilgli grupların sözsahibi olmalarına imkânâ vermek ve bu kararların bir anlaşma, bir karşılıklı taviz zihniyeti içinde alınmasına çalışmak temel bir önem taşımaktadır. Bilhassa iktisadi kalkınma plânlarının bütün millete mal edilmesi, benimsetilmesi bakımından bu şekildeki müsterek çalışmalara kesin ihtiyaç vardır. İktisadi kalkınma plânlarının hazırlanmasında ve uygulanmasında gerek işçilerin gerek işverenlerin işbirliği hükümleri için kıymetli bir dayanak olabilir. Şu halde bu işbirliğini sağlayacak üçlü bünyeye sahip, istişari mahiyette ve zaman zaman muntazaman toplanacak ve çok kalabalık olmayan organların kurulmasına çalışmak yerinde olacaktır.

Bundan böyle Türk sendikacılık hareketinin görevleri ve sorumlulukları artacaktır. Ancak, aynı sorumluluk ve görev artış hükümetler için de bahis konusudur. Binaenaleyh kalkınmanın seyrine tesir edecek ekonomik ve sosyal kararların alınması sırasında ilgililerin yani hükümetin işçilerin ve işverenlerin bira araya gelmeleri ve görüşlerini ortaya koymaları ve demokratik kararlara varmaları gerekir. Harp sonu devresinde plânlı kalkınma politikasını benimsemiş bulunan bütün memleketlerde böyle bir yol seçilmiş, ekonomik ve sosyal konseyler kurulmuştur. Gerçi son zamanlarda hükümet zaman zaman çeşitli konularda işçi ve işverenlerle istişarelerde bulunmuştur. Fakat bu istişareler organik bir yapıya dayanmamaktadır. Bu bakımdan yeni görevlerini yerine getirebilmek için (Zira çok formalist bir kanun mahiyetini alacak olan Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt kanunu Çalışma Bakanlığına bir hayli yeni görevler tahmil ediyor) kendi iç bünyesi içinde yeniden teşkilatlanmaya kopyulmalıdır. Diğer taraftan bir an önce vazife veselâhiyetleri iyice tayin edilmiş ekonomik ve sosyal kararların alınması ve bu konularda politikaların tesbiti/ sırasında noktai nazarını bildirecek üçlü bünyeli bir ekonomik ve sosyal konseye ihtiyaç vardır. Bir işbirliği tesisi yolları ve imkânları araştırılmadığı ve ihdas olunmadığı takdirde sendikalar geleneksel metodları içinde kalmaya mecbur olurlar. Yani kolektif pazarlık yaparlar ve davranışlar içinde kalırlar ve nihayet imkân buldukları takdirde sendikalar geleneksel metodları içinde kalmaya mecbur olurlar. Yani kolektif pazarlık yaparlar; hükümetlerin politikalarını ve yaşama organlarını teşir altında bırakacak tedbirler ve davranışlar içinde kalırlar ve nihayet imkânâ buldukları takdirde üyelerine maddî ve manevî yardımlarda bulunurlar.

OLAYLAR

Millet Meclisi

Kanunlar

Geçtiğimiz Nisan ayının 10'unda Millet Meclisinin toplantı salonu ve dinleyici lojaları her zamankinden farklı bir manzara arz ediyordu. İşçi liderleri ile işçiler dinleyici localarını tıklık tıklık doldurmuşlar, biraz sonra senelerdir mücafalesini yaptıkları sendika hürriyetini garanti altına alacak kanun tasarısının müzakeresini izlemek üzere büyük bir sabırsızlık içinde toplantının açılmasını bekliyorlardı. İşçiler görülecek kanunun Türkiye'de işçinin kaderini değiştireceğine inanıyor ve geçmişte yapılan çetin ve yzdırap dolu mücadelelerin karşılığını bu kanunla alacaklarını umuyorlardı.

Geçmiş Yıllar

Türk işçisi emeklerinin karşılığını daha 16. yüzyılda gayet adil ölçülerle alıyor. Birinci ve İkinci meşrutiyet yıllarında ismi sendika olmasa da teşkilât k u r m a k hüviyeti ile grev hakkına sahip bulunuyordu. Fakat bu hak ve hürriyetler tıpkı diğer hürriyetler gibi memleketimizde pek ömürlü olmamıştı. Her seferinde bunların yeniden elde edilmesi için mücadele etmek gerekiyordu. Tabiatıyla hürriyet ve hakların böyle kazanılıp kaybedilmesinin bazı sebepleri vardı. Bunların başında şüphesiz elde edilen hak ve hürriyetleri korumak ve kaybetmemek için hiçbir mücadele yapılmamış olması gelmekte idi. Vatandaş hak ve hürriyetleri gibi işçi hak ve hürriyetleri de bir defa kazanıldıktan sonra bunların korunulması için mücadele edilmesi gerekiyordu. Çünkü uzun mücadeleler sonunda işçilere bazı hak ve hürriyet tanıyan idareler bunu kendiliklerinden değil fakat çeşitli baskılar altında kaldıkları zaman yapmakta idiler. Bu sebeple hükümetler ilk işi verilen bu hak ve hürriyetleri ilk fı satta kırmak ve ortadan kaldırmak oluyordu.

Demokrasiye Geçiş

Demokrasi düzenine geçtiğimiz 1946 senesinden beri maalesef batı demokrasiilerinin senelerce evvel benimseyip bünyelerine tatbik ettikleri ve böylelikle iktisaden oldu-

ğu kadar sosyal bakımdan da kalkınmalarının bir faktörü olan toplu sözleşme ve grev sistemini siyasi iktidarlar, bir türlü benimsememiş; ancak, seçimden seçime bu hakların savunucusu rolünde görünmek beraber seçim sonraları müsbet bir icraatları görülmemiştir. Siyasi iktidarların bu tutumu yalnız emeklerini satmak suretiyle geçimini sağlayanların, geçim sıkıntısı çekmeleri ve sosyal güvenlikli mahrum kalmalarının sağlanmakla kalmamış, aynı zamanda memleketimizde sosyal ve iktisadi denge bir türlü teassüs edememiş ve millî gelirin muayyen bir zümrenin elinde terkümüne yaramış, toplu sözleşme ve grev hürriyetinden yoksun işçiler, emeklerinin işverenler tarafından daima istismar edildiği kanışında olduklarından huzursuzluk içinde tam verimli olamamışlar; bu da millî istihsalımız lehine bir kayıp olmuştur. Toplu Sözleşme ve grev hakkından yoksun Türk sendikacılık hareketi de normal gelişmesini takip edememiştir.

Tek partili rejimden çok partili rejime geçtiğimiz o günlerde 5018 sayılı sendikalar kanunu hazırlayanlar işçinin bu kanundan beklediğini alabilmesi ve böylelikle çalışanların iktisadi ve sosyal bakımdan kalkınmasını istemiyen bir zihniyete sahipti. Bu sebeple 5018 sayılı sendikalar kanunu batı dünyasına şirin görünmek fikrinden ileriye gidemediği gibi hür ve bağımsız sendikacılığı gerçekleştirecek nitelikte de değildi. Yine o devrede Türk işçisinin hak ve hürriyetlerinin koruyucusu olarak ortaya çıkan demokrat partiye büyük ümitler bağ-

lanmıştı. Çünkü Halk Partisinin kanunun yürürlüğe girmesinden seçimi kaybettiği devreye kadar sendikacılığın hakiki fonksiyonlarını gerçekleştirmek için bir çaba göstermediği bilhassa sendikacılığın gelişmesinin veğâne faktörü olan grev ve hürriyetini vermediği anlaşılmıştı. Bu günlerde bilinen bir gerçektir. Demokrat Parti iktidara geçtikten sonra bu hak ve hürriyetlerin gerçekleştirilmesi için bütün imkânlarla ve vasıtalarla sahip olduğu halde imkânları işçilerin yararına kullanmağa bir türlü yanaşmıyordu. İşçilere karşı muhalefet yıllarında

C.H.P. muhalefet yıllarında işçilere yapılan vaatler serisine her geçen gün bir yenisini ekleyip 1946 dan 1950 yılına kadar D P nin yaptığından daha ilerisine giderek bu vaatleri iktidara geldiğinde gerçekleştireceğini İnönü'nün ağzıyla söz veriyordu. Nitekim 17 Şubat 1956 tarihinde İstanbul İşçi Sendikaları Birliğini ziyaret eden İsmet İnönü sendikacılara hitaben

«Grev hakkı geç kalmış meselelerimizden biridir» diye sözüne başlamış ve şöyle devam etmişti:

«Muhterem arkadaşlarım, işçi aleminizle ve işçi meseleleriyle bu sefer temas etmek fırsatını buldum. Bu benim için çok kıymetli bir vesile oldu. İstifade ettim, Tenevvür ettim. Meselelerinizin büyük bir kısmını kendim ağzınızdan işittim. Şimdi selâhiyetli arkadaşımın söyledikleri kolaylıkla kavradığımız mevzulardır. Grev hakkı, hayat pahalılığı karşısında tedbirler düşünülmesi, senelik izin meseleleri ve bunun yanında

sendikalar kanununda yapılması arzu edilen tadilleri tamamiyle anlamış ve kavramış bir vaziyetteyim. Bu mevzular gerek partimiz içinde gerek Büyük Millet Meclisindeki çalışmalarla kıymetlendirmeye ve takip etmeye çalışacağız.» dedikten sonra işçilerin CHP'ye rey vermeyişlerinin sebebini Grev hakkını CHP'nin geçmiş yıllarda kabul etmeyeğine bağlamış, ama bu sefer 1953 Rukultayında Grev hakkını kabul ettiklerini ve kendilerinin bir hususu ya hiç vaad etmediklerini veya yapacağız dedikten sonra bu şeyi mutlaka yapacaklarını ifade etmişti.

Seneler Geçiyor !

Gerek muhalefeti gerekse muvafıkı bazen Türk işçisinin olgunluğundan ve memleket severliğinden dem vurarak Grev hakkını ve sendika hürriyetini teminat altına alacak tasarıların yakında kanunlaşacağını müjdeliyor, bazen de memleket şartlarının Greve elverişsizliği gibi müphem bahanelerle işçilere grev hakkını tanımak istemediklerini beyan ediyordu.

Mutlu Günler Yaklaşıyor

İşçileri bu ortam ve anlayış içinde kâh iyimser, kâh kötümser mücadelelerine devam edip getirirken mutlu geleceklerin müjdecisi 27 Mayıs ihtilali olmuştu. Bu ihtilâl Türk toplumunun tamamına bir çok hak ve hürriyetleri bu arada işçi toplumunun senelerdir mücadelesini yaptığı Sendika Hürriyeti ile Grev Hakkını da en geniş anlamıyla Türk işçisine tanıyacağını vaadediyor ve bu hususta vaadini gerçekleştirmek için devrin yaşama organı Temsilciler Meclisinde kabul edilen Anayasa ile işçilerin bu hakkını teminat altına alıyordu. İşçiler artık sendika hürriyetini bağlayıcı ve sendikacılık hareketinin gelişmesini ve işleyişini köstekleyen 5018 sayılı Kanundan yakın zamanda kurtulacaklardı. Sendikaların hürriyeti içinde yaşamalarını ve gelişmelerini ve sosyal politika sahasında gerçek fonksiyonlarını ifa eden müspet etki unsuru olabilmelerini gerçekleştirecek Grev hak ve hürriyetini teminat altına alacak kanunların çıkması için siyasi iktidarlara ancak iki senelik bir müddet tanınmıştı.

Müddet Bitiyor

Siyasi iktidarlara müddetin yaklaştığı günlerde istemiyerek de olsa bu hakları düzenleyen Kanun Tasarılarını hazırlamak, Meclise getirmek ilzümünü duymuşlardı. Ancak Kanunu hazırlayanlardaki zihniyet Anayasa'nı tanıdığı sendika hak ve hürriyetleri ile bağdaşamıyordu. Çünkü, Anayasamız sendika hürdür diyor, kanunun hazırlayanlar sendikalar hürdür, deyip arkasından Kanun çerçevesinde kaydıni ekliyerek ve bu çerçeve-yi idaralta daraltta sendika hürriyetini yok etmek istiyorlardı.

Tasarılar görüşülmeve başlanıyor

Yukarda işaret ettiğimiz zihniyetle hazırlanan ve Komisyondan bu zihniyetin etkilerinden kurtulamadan geçen Kanun Ta-

KORPE Türk sendikacılığı, 17 senelik çetin bir mücadele devresinden sonra sendikacılık hareketinin birinci merhalesini geride bırakarak yeni Anayasa düzeni içinde ikinci merhaleye geçti.

Sendikacılık hareketinin birinci devresinde Türk sendikacılarında bir yalnızlık ve boşuna uğraştıkları hissi hakimdi. Buh işse kapılmalarının birçok sebepleri yanında memleketimizin iktisadi ve siyasi durumundaki istikrarsızlıkla siyaset adamlarının ve Türk parlamentosunun çalışma hayatımızın temel unsurlarını teşkil eden mevzuatlar üzerindeki ilgisizliği ve samimi olmayışları da vardı.

İşçilerimiz bu ortam ve anlayış içinde zaman zaman ufukta parlayan umutlarını da çabuk yitiriyorlardı. Genel olarak 27 Mayıs ihtilaline kadar işçi toplumu ve sendika liderleri durumlarının düzeleceği hususunda bilhassa işçinin iktisaden ve sosyal bakımdan kalkınmasının ve sendikacılık hareketinin gelişmesini temin edecek grev hak ve hürriyetinin verilmesi konusunda oldukça kötümserdiler.

Bütün Türk toplumu ile beraber işçiler de, mutlu günlerin müjdecisi 27 Mayıs ihtilali ile beraber, mevcut olan kötümserlik yerini iyimserliğe bıraktı. İşçiler geçmişte oldu şu gibi bu defa boş bir umuda kapılmamışlardı. İhtilalin getirdiği yeni Anayasa hür dünyanın senelerce önce çalışanlara tanıdığı hak ve hürriyetleri Türk işçisine onlardan daha ileri bir görüşle sağlamıştı.

CUMHURİYETİMİZİN nitelikleri arasında sosyal vasfını da katan Anayasamızın 47 nci maddesi işçilerin işverenlerle olan münasebetlerinde, iktisadi ve sosyal durumlarını korumak ve düzeltmek amacı ile işçilerimizin toplu sözleşme ve grev haklarını sahip olduklarını kabul etmekte grev hakkının kullanılması ve istisnalarının kanunla düzenleneceğinden bahsetmekle beraber, diğer taraftan aynı Anayasamızın 11 inci maddesinde (temel hak ve hürriyetler, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabilir. Kanun, kamu düzeni, sosyal adalet ve milli güvenlik gibi sebeplerle de olsa, bir ifade ile Anayasa metnine dahil ederek kanun yapıclarının bugünkü görüş ve düşüncelerine göre kanun yapmak değil bu prensibe uygun kanunlaar yapmasını emretmiştir.

Gerçi Anayasamızın 47 nci maddesine dayanılarak bir kanun hazırlanmış ve Millet Meclisinde de müzakeresi yapılarak kabul edilmiştir. Gelelim, gerek tasarının gerekse müzakere ve kabulünde yukarda bahsettiğimiz hususlara uyulmuş mudur?

Hayır. Anayasamızın bu ileri ve mutla hükmüne rağmen değişmeyen bir husus vardı. O da Hükümet edenlerin zihniyetlerini Anayasamızın bu ileri hükümlerine uy-

sarılarının Millet Meclisinde müzakeresi başladığı andan itibaren bu zihniyette büyük bir değişiklik olduğu Parti Sözcülerinin konuşmalarında açıkça ortaya çıktı. TÜRK-İŞ'in Milletvekillerine gönderdiği dosyalar ve kanunların Millet Meclisinde görüşülmesine başlanılmadan önce TÜRK-İŞ'e bağlı 320 Sendika Başkanının bildirisi etkisini göstermişti. Bu etkinin en güzel örneğini Yeni Türkiye Partisi Grubu sözcüsü Orhan Apaydın'ın şu ifadesinde görmek mümkündür. «Bu gün memnuniyetle müşahade ediyoruz ki, bütün imkânsızlıklara rağmen sendikalarımız seslerini duyurabilecek bir kudred haline gelmişler haklarının

nizamlanması maksadıyla hazırlanan Kanun tasarıları hakkındaki uoktai nazarlarını Parlamentoya kuvvetle aksettirebilmişlerdir. Bilhassa Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun bu yoldaki çalışmaları ve faaliyetleri Türk sendikacılığının geleceği bakımından bize ümit vermektedir.»

Diğer Parti sözcüleri de buna benzer ifadelerle Türk sendikacılığının hürriyet rejimi içinde gelişmesi ve temsil ettikleri topluma yararlı olabilmesi yolunda ifadeler kullanmakla adeta birbirleriyle yarış ediyorlardı.

İKİ KANUN ve MİLLET MECLİSİ

Halil TUNÇ

duramadıkları idi.

Bu zihniyetin değişmediğini Toplu Sözleşme Grev ve Lokavt Kanunu ile sendikalar Kanun tasarılarının Millet Meclisinde görüşülmesi sırasındaki tutum ve davranışlar doğrulttu.

Tasarıların hazırlanış ve müzakeresinde örnek alındığından sık sık bahsedilen hür dünyada, yalnız sendika kurma hak ve hürriyeti ile grev hak ve hürriyetini tanzim eden kanunlar bir yana, hür dünyanın iş hayatı ile ilgili diğer kanun ve mevzuatlarının hiçbirinde bu kadar sınırlayıcı hüküm yoktur. Çünkü bu memleketler şu hususu hiçbir zaman gözöntünden uzak tutmamışlardır. Endüstri işçi ve işveren münasebetleri herşeyden önce bir insan münasebetidir. İnsan münasebetleri aşırı sınırlandırmalara gelemezler. Eğer bir yerde sınırlandırma varsa orada güvensizlik ve korku var demektir.

Gerçek durum ve hür dünyadaki mevzuat ve tatbikat bu iken, maalesef işçi teşkilâtalarının uyarıcı ve olumlu çabalarına rağmen kanunlar birçok kısıtlayıcı hükümleri muhafaza ederek Millet Meclisinden geçmiştir.

İşin en acı tarafı, tasarıların bu hüviyetine rağmen kendisine büyük ümitlerle bağlı olduğumuz Çalışma Bakanlığı Sayın Bülent Ecevit'in kelimenin üzerine basa basa ve haykırarak (Bundan daha ileri bir hak tanıyan bir memleket gösterin) sözlerine maddi delillere dayanan olumlu tek bir cevap verilmeyişi Millet Meclisinin bu konuda ne kadar boş ve sayın milletvekillerimizin memleketimiz için yepyeni olaan bu düzenle alakalı hiç bir inceleme ve fikre sahip olmadıklarını gösterdi. Durum işçiler için üzücü olmakla berabere bir gerçektir de.

'Sayın milletvekillerimiz yalnız işçiler için değil bütün Türk toplumunu ilgilendiren bu konularda, hür dünyada tatbikat ve mevzuatı incelemek şöyle dursun ilim adamlarımızın bu konudaki eserlerini tetkik etmek zahmetine katlanmış olsalar idi, hür dünya milletlerinden Kanada, Avusturya, Holanda, Belçika, Danimarka, İngiltere, Federal Almanya Yunanistan ve İtalya'da bizim kanunlarımızda olduğu gibi ne bu hakları kısıtlayan hükümler ne de grev ve sendikalar kanunu diye bir kanunun olmadığını bizzat müşahade edecekler ve sayın Bülent Ecevit'in her fırsatta sözünü ettiği «Hür Dünya» da bu nitelikte grev

kanunu diye bir kanun olmadığını görecekler ve sayın Ecevit'e hak ettiği cevabı vereceklerdi.

Bu konuda Meclisin fikir bakımında kısır oluşu sayın Ecevit, Kırca ve Bakışık üçlüsünün tek taraflı empoze hüküm vermelerine imkân verecek işçi tezlerinin bir kısmının yenilgiye uğramasına sebep oldu.

Çünkü üçlerden herhangi biri kalkıyor kendi noktalarlarını empoze ediyor. Bu empoze gerçeğe ve milletlerarası mukavemete maruz kalmadana kabul ediliyordu. Nitekim, sayın Ecevit'in kanunlarla ilgili Uluslar arası Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonunun mütalaaşını işine geldiği gibi tefsir etmesi, Kırca'nın gerçek grev, doktrin ve telsefesinden uzak nazari görüşü ve nihayet Bakışık'ın teklif sahibi olarak Meclise sunduğu kanun teklifindeki prensiplerden 180 derece dönüşle aksini savunması ciddi bir mukavemet görmedi.

Üzerinde durulmağa değer ikinci önemli husus da, seçimden seçime işçi topluluklarına karşı bu hakların savunucusu rolünde olan ve birçok ahvalde basit bir hususta defalarca Meclis kürsüsünü işgal eden parti liderleri ile parti ileri kademelerinde vazife alanların kürsüde görünmeyişleri idi.

Her vesile ile sosyal adalet ve demokrasiden bahseden liderler gerek sosyal adaletin teessüsü ve gerekse demokrasinin belli başlı faktörlerinden olan bu konuda bu susuş ve hakiki zihniyet ve anlayışlarını ortaya koydu.

Netice olarak, gerek parti liderleri ve gerekse Millet Meclisi üyeleri bu konudaki tutum ve davranışları ile kamu oyu ve işçi toplumundan iyi not almadıklarını belirttikten sonra Coşkun Kırca'ya geç de olsa faideli olacağını umduğum bir hususu hatırlatmakla yetineceğim.

Sayın Kırca, ünlü bir sendikacı grevle alakalı bir kitabını dokuz bölüme ayırıyor ve dokuzuncu bölümün orta başlığı olarak «Son Mütalaa» dedikten sonra aşağıdaki cümleden başka bir tek kelime ilâve etmeden eserini bitiriyor.

«GREVLER DERS KİTAPLARINA GÖRE YAPILAMAZ»

Partiler

YTP

Realist Bir Görüş

Gruplar adına yapılan konuşmaların en güzelini Orhan Apaydın YTP adına yaptı. Umumiyetle kanunun kısır mülâhazalarıyla hazırlandığına işaret ettikten sonra kanun tasarıları hakkındaki görüşlerini aşağıdaki

şekilde sıralamağa başladı.

1) Sendikaya giriş hakkı :

Sosyal politika tatbiki olarak çalışanların sendikalara üye olmasını teşvik etmek haklarını etraflı bir şekilde müdafaa etmelerini temin için gaydalıdır. Bunun yurdu-muzda sanayi işçilerinin ancak % 25,7 si sendikalara kayıtlıdır. Şüphesiz ki, toplu sözleşme, grev ve lokavt haklarının kullanılması ile bu nisbet süratle yükselecektir. Ancak kanunda işçilerin sendikalara kayıt olmalarını teşvik edici hükümlerin yer alması da hak ve hürriyeti tahdit edici değil, oîâkis kullanılmalarını sağlayıcı bir sosyal politika olarak kabul edilmelidir.

Komisyon değişikliğinin 19 maddesinde ifadesini bulan esaslar, sendika üyeliğinin teminatlarını teşvik etmesi itibariyle Anayasa hükümlerine uygun olur. Bununla beraber doktrinde «Sendikacı işyeri» ismi ile anılan şartın toplu sözleşmelere konulmasına imkân verilmesinde sendikaların inkişafı bakımından fayda mülâhaza edilebilir. Bu şartın sendika karşısında işçinin istediği teşekküle girmesi veya girmemesi hürriyetinin tahdidî manası çıkarılamaz. İveren toplu sözleşmeye konacak bu şart gereğince sadece sendika üyeleri arasında işçi çalıştırmaya mecbur tutulmasını muakavele serbestisi esasî içinde mütalaa etmek

kabildir. Bu şartın toplu sözleşmelerde yer almasının kabulü uzun vadeli kalkınma planının sendikacılıkta vahdet ve sendikalı işçilerin çoğalmasi prensiplerine de uygun olduğu kanaatindeyiz.

Nitekim Amerika'da bazı devletlerin bu şartı ilga etmesine rağmen, Taft — Hartley kanunu sendikalı işyeri şartının toplu sözleşmelerde yer alabileceğini kabul etmiştir. A.B.D. deki toplu sözleşmelerin 3/2 si bu şartı ihtiva etmektedir.

A.B.D. sendikacılığı kudret ve birliği bu şartlara borçludur. Kapitalisi bir rejim içinde Ford ve General Motors gibi işverenlerle yapılan sözleşmelerde asgari ücretin saatte 75 sentten 1 dolara yükseltilmesi gibi ciddi inkişaflar sağlamıştır. Bu bütün işçilerin talepte bulunmak üzere tek sendikada toplanmalarıyla mümkün olmuştur.

Kalkınma planımızın da kabul ettiği sendikacılıkta vahdet yani bütün çalışanların aynı sendikaya girmesi işyerinde sükunu ve birliği sağlayacaktır. Birden fazla sendika ise, mücadeleleri ve birbirini takip eden talepleri getirecektir.

2) Sendika kurmak hürriyetini devlet karşısında korumak mühim bir mevzudur. Bu sebeple sendikaların temelini teşkil eden işkollarının tesbitini Çalışma Bakanlığına bırakan komisyon değişikliğinin 3 numaralı bendinin devlet karşısında sendika kurma hürriyetinin bir tahdidi mahiyetinde kabul ediyoruz. Bu sebeple komisyon değişikliğinin bu hükümüne itiraz etmekteyiz.

Aynı madde sendikaların birleşme hakkını düzenleyen hükümleri de lüzumsuz ve planda yer alan sendikacılıkta vahdet prensibini zedeler telâkki etmekteyiz.

Maruz sebeplerden dolayı mezkûr madde yerine plan komisyonunun değişikliğini gurup olarak benimsediğimizi ifade etmek isteriz.

3) Sendikaların her hesap ve bütçe devresine ait bilanço ve hesaplarını ve çalışma raporlarını Çalışma Bakanlığına gönderme mecburiyetini vazedan tasarının 29 maddesinde yer alan esasî da hür sendika prensibiyle bağdaştırmamaktayız. Bu sebeple çok defa işveren durumunda olan devlet karşısında sendikaların gücünün azalmaması için komisyon değişikliğine tadilini ve Çalışma Bakanlığının yerine noterliklerin konulmasını düşünmekteyiz.» dedikten sonra tasarıda yer alan cezai müeyyideleri de ağır bulduğunu ifade etti ve bu hususta Türkiye'de içtimai siyaset ilminin temelini atan büyük alim Prof. Kessler'in fûrû işçisi için sarfettiği şu sözleri ile konuşmasını bağladı. «Türk işçileri bütün diğer devletlerdeki arkadaşları gibi hukukun terakkisi ni temenni ediyorlar. Buna mukabil diğer sınıflarda bunlara itimat etmeli ve karşılarına polisle Ceza Kanunu ve savcılarla çıkmamalıdır.»

Orhan Apaydın'ın bu ifadesiyle konuşmasının başlarında geçen ve Türk işçisine güveninin bir nişanesi olan şu sözleri de dinleyici localarında sendika yöneticilerinin kâlplerini fethetti. «Bugün memnuniyetle müşahade ediyoruz ki, hakların nizamlanması maksadıyla hazırlanan kanun tasarıları hakkındaki noktaî nazarların Par-

lamentoya kuvvetle aksettirebilmişlerdir. Bilhassa Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun bu yoldaki çalışmaları ve faaliyetleri Türk sendikacılığının geleceği bakımından bize ümit vermektedir.»

YTP grubundan yalnız Zeyyat Kocememi hariç bütün milletvekilleri, parti sözcüleri Orhan Apaydın'ı desteklediler. Kanunların ehemmiyetine müdrik olduklarını, hememen hemen her toplantıya katılmalarıyla celilttiler.

Diğer parti liderlerinin aksine bu partinin lideri Başbakan Yardımcısı Ekrem Altan'ın kulislerde sohbet eden ve satranç oynayan bazı milletvekillerine örnek olacak şekilde bazı oturumları takip ettiği görüldü.

Zeyyat Kocememi'ye gelince konuşması. na CHP li Zeynel Gündoğdu'nun sendika başkanlarının bildirisine çatmasına aynen ştirak ettiğini beyanla «Biz bildiğimizi okuruz» sözünü ilâve ettikten sonra «Kime grev

İŞÇİ İÇİN SELAMET

Uzun yıllar Türk sendikacılarının cesur, mert ve namuslu mücadelelerinin sonucu olarak Anayasa teminatı altına alınmış bulunan İşçilerimizin temel hak ve menfaatlerle ilgili İki kanun tasarısı geçen hafta içinde Millet meclisinde Görüülerek karara bağlandı, tasarılar Senatoca görüldükten sonra kanunlaşacak ve Çalışma bakanlığımızda yeni bir devrin başladığı görülecektir. Kanaatimce bu devre Şimdiye kadar atlatılan mücadele safhalarının en çetinini, en çok bilgiye, karaktere, kabiliyete ve şahsiyete ihtiyaç gösterecek olanını teşkil edecektir.

Bu devrede genel kültürden yoksun, gerçek dava adamı olmayanların, başkalarının plâklığını yapanların mensuplarını ehliyet ve liyakatle temsil etmeyenlerin, gününü gün etme heveslilerinin ve menfaatlerini düşünenlerin elendiğini hep birlikte göreceğiz; Idealistler, basiretle düşünce ile neticeye gitmek isteyenler ve her şeyin üstünde Büyük Milletimizin menfaatlerini Temsil edegeldiğimiz İşçi arkadaşlarımızın menfaatleriyle birlikte düşünenler ise Giriştikleri mücadelelerde başarı sağlayacaklar ve mensuplarını daha müreffeh bir seviyeye kavuşturalacaklardır. Bu yeni devrede akliselim sahiplerinin şantajcılara galebe çalacağından asla şüphe edilemez....

Çeşitli düşünce manzumelerinin alabildiğine yaygınlaşma istidadı gösterdiği yurdumuzda Fikir tartışmalarının soysuzlaştırılmak istendiği ve Bütün meselelerde olduğu gibi İşçileri savunur görünüşlerin büyük çoğunluğunda gerçek bir samimiyetsizliğin alabildiğine hüküm sürdüğü maalesef bir vakıdır. İleri sosyalistlerimizin ilerici aydınlarımızın ellerinden düşmeyen viski bardakları terennüm ettikleri felsefe ile karşılaşırlacak olursa ne derece bir hercümerc içinde olduğumuz açıkça görüldü. Bir tarafta Amerikan yardımının aleyhtarlığı yap; Enternasyonal marşları söyle, Obür tarafta körolası nefesini Amerikalı dostlarımızın İçkileriyle körletmeğe çalış, Yok Oyle şev.... Artık saflar iyice belli olmalı, kim ne dediğini ne istediğini açıkça söylemelidir; Maskeli hareketlerin. Beyin Tümörlerini zorlayan ideal kavgalarının açığa çıkması, Günışığına kavuşmasında büyük menfaatlerin olduğunu söylemek elbette isabetli olur.

Bu yeni devrede Hür ve Demokratik dünyanın gözle görüldü, el ile tutulur üstünlüğünü, İnsan hak ve menfaatlerini düşünme noktasından Demirperde gerisi ile kıyaslanamayacak ilerliğini kabul edemeyecek derecede ilerici olan aydınlarımız; Onlara yataklık yapan beylik kelimelerle beyanat kuşlarının Vatansever işçi topluluklarının haklarını ve menfaatlerini istismar etmelerine onların tabiriyle kendi çıkarlarına sömürmelerine imkân verecek değiliz!..

Milletimizin menfaatlerine gördüğümüz gerçekleri acıda olsa endişesiz, vehimsiz, kuruntusuz, söylediklerini söyleyebilme cesaretine sahip insanların haysiyetle dikbaşlarımızı eğmeden haykırabilmek cesaretine sahip olabilecekler eminim ki gene hür düşünce cehaştı de onların hiç şüphesiz tamamı olacaktır.

Kulaktan dolma veya maksatlı tercümelerden edinilen kısır bilgilerle her ringe çıktığında nakavt olan boksörlerin durumuna düşen doktrinci ilerici, çok ilericilerimizin bu yeni düzenden çok şeyler umdukları; her işçi hareketine anarşizmin damgasını vurmak iste.

veriyorsunuz? Dikkat edin.» şeklindeki ifadesi ve kanunların her maddesinin müzakeresi devamınca bir defa olsun işçi lehine hareket etmediği gibi aksine umumi beyeti işçi aleyhine karar almaya tahrik etti. Bu taktiği revaç bulmayınca da sendikaların güçlenmesini önleyecek takrirler hazırlayarak bu takrirlerin kabulü için büyük çaba gösterdi.

Aynı zamanda işveren olduğunu öğrendiğimiz bu zat çalıştırdığı işçilerin haklarını koruyacak müesseselere karşı düşmanlığını

açıkça belli etti. Bütün bunlardan sonra ömrü boyunca işçi lehine çaba gösterse dahi sendikacılarda uyandırdığı antipatiyi unutturamayacağını aklına dahi getirmedi.

Kocamemi bu konularda ne kadar fikir fukarası olduğunu her kürsüye çıkışında ispat etti. Hele bir defasında «Neden yalnız sendikalara toplu sözleşme yapma hakkı tanınıyorsa işçilere tanınmıyor» demekle hakiki zihniyetini ortaya koyuyordu. Dünyanın her yerinde işçi hareketinin ancak

işçilerin birleşmeleri sayesinde muvaffak olabileceğinden bir avukat olmasına rağmen bihaberdi. Onun içindir ki işçi aleyhtarlığını ve düşmanlığını işçilerin birleşmelerinin bir sembolü olan sendikalara karşı yөнeltmişti. Kocamemi bu davranışının karışlığını seçim zamanı alacaktı

AP

Yeni Bir Devrin Esiginde

YOLU

Kaya ÖZDEMİROĞLU

yecekleri aşıkardır. Omründe sefalet çekmemiş, ıstırapın gerçek mümessili olmamış, Çile çekmemiş bir takım nevezuhur kişiler ne dense hep işçi dostudurlar, bu dostluklar maksalı olmasa menşei itibarıyla yoksul bir aileden gelmiş olanlar veya gerçekten işçi meselelerine eğilme istidadı gösterenler tarafından maksat dışı idealistçe gösterilirse o zaman bu dostluğa Türklüğe has ahde vefa prensibleri içinde mukabele etmek bizler için vazife olur.

Ama işçi dostu görünüşte üstü kapalı ifade ve ibarelerle Türkiyenin en büyük işçi teşkilâtının başında bulunanları itham ederek, işçi haklarını ilgilendiren kanunların tedvininde sarfedilen büyük ve ciddi mesaileri pazarlık çalışmaları gibi göstermek e dostlukla nede samimiyetle bağdaştırılmaz...

Yeni düzende gerek sendika liderlerine gerekse işçi kardeşlerimize düşen en büyük ve ciddi vazife teşviklere tahriklere iltifat tmeden, sefalet türkülerini İngilizce bilmeyen birisinin kulak dolgunluğu ile İngilizce şarkı söylemesi gibi ağzına yüzüne bulaştıranların ıstımarına fırsat vermeden vekarla ciddi bir eğitim ve Teşkilatlanma seferberliğine girişmeleri ve bu arada işçi kardeşlerimizin hak ve menfaatlerini müdafaada vicdanlarını mesnet kılarak, taviz kapılarını tıkayarak en iyiye en doğruya ve en güzele kavuşmak için gayret sarfetmeleri olacaktır.

Yeni devrede Sendikal teşkilatlanmanın süratle ikmalinde hayatı menfaatler bulunduğunu asla unutmamalıyız, Kuvvetleri bölmenin çetireli istikametlere tevcih etmenin aslında bizatihi bize, işçilere zarar vereceğini hatırdan çıkarmamalıyız: acı gerçekleri hala sanayi iş kolunda bir milyon iyiyüzbin işçiden altmış birinin sendikali olduğu gerçeğini beynimize asılı bir çengel gibi gözönünde bulundurmalıyız. Artık denemeler yeni hikâyeler peşinde koşacak zamanımız itiraf edelim ki yok... İşçilerimiz ve sendikacılarımız için selâmet yolu bence her türlü politik kaynağının üstünde siyasi inanışlara ve memleketimizin menfaatlerine gerçekten uygun kuruluşlara hürmetkâr olarak Türk-İşin tarafında 320 sendika başkanının ifade ettiği gibi bölünmez bir bütün olarak toplanma ve sarsılmaz bir kitle teşkil etme Yoludur.

Bu yoldur ki bizi daha iyi yarınlara hür ve demokratik prensipler içinde daha güzel günlere götürecektir ve refah seviyemizin artışın da Büyük Milletimizin temel nüvenelerinden biri olarak Milletimizin kaderinin değişmesinde bizleri daha müsbet istikametlere götürecektir.

Türk-İşin yetkili organlarının çizdiği sendikal görüşün, aldığı kararların Hisleri değil mantığın ve akıselimin gerektirdiği görüş ve kararlar olduğu noktasındaki genel düşünüşün Milletimizin daima il rıfat edeceği görüş ve kararlar halinde devam etmesidir ki yalnız bizi değil alımızdaki geri kalınz ülke damgasını da silerek Milletimizi kurtaracaktır.

Çalışma hayatımızda başlayacak olan yeni devrin Kutlu ve Muthu olmasını Yüreğten dilerim.

Bazı Milletvekilleri Sözcülerine

Uymadı

Adalet Partisinin gerek sendikalar kanun tasarıyı gerekse toplu sözleşme, grev ve lokavt kanunu tasarıları hakkındaki gurup sözcülüğünü İzmir Milletvekili Saim Kaygan yaptı. Saim Kaygan'ın eski bir sendikacı olması ve hadiselerin içinde yaşayarak tatbikattan gelişti konu üzerindeki hakimiyetinin başlıca faktörü idi. Saim Kaygan gerek sendikalar kanun tasarılarında ve gerekse toplu sözleşme, grev ve lokavt kanun tasarılarında Türk-İş'in görüşüne tamamen uygun konuşmasıyla Çalışma Bakanı Sayın Bülent Ecevit'i ve Coşkun Kırca'yı bir hayli sinirlendirdi. Halbuki Saim Kaygan da Orhan Apaydın'ın söylediklerinden başka bir şey söylemiyordu. «Sendikalar kanunundaki 29. maddenin hür sendika prensibiyle bağdaşmayacağını sendika idareciliği teminatı bakımından bu kanunun 5018 sayılı kanundan geri olduğunu, sendikalar kanununun 9. maddesinin güçlü sendikaların meydana gelmesinin önleyici nitelikte bulunduğunu» ve buna benzer birçok hususlarda gerekçeli savunmasına Bülent Ecevit sinirli ve ağır bir şekilde cevap verirken aynı konulara değinen Orhan Apaydın'a teşekkür etti. Herhalde sayın Ecevit ortaklığın bozulacağı korkusuyla YTP sözcüsüne ağır bir şekilde cevap vermeyi partisinin politikasına uygun bulmadı.

Adalet Partinin umumiyette sözcülerinin Türk-İş'in görüşünü desteklediler. Bu desteklemede muhakkak ki muhalefette oluşlarının payı da vardı. Yalnız bir iki hususta bazı AP'liler sözcülerinin görüşü dışında rey kullandılar. Bilhassa sendikalar kanunu tasarılarının 29. maddesinin kaldırılması yolunda Saim Kaygan'ın verdiği takrir aleyhinde konuşmalar yapmaları ve takrir aleyhinde oyların kullanmaları müzakerelerin devamı boyunca müsbet tutumlarını biraz gölgeledi.

Saim Kaygan toplu sözleşme, grev ve lokavt kanun tasarıları hakkındaki görüşlerini de şu şekilde sıraladı:

1 — Tasarının karma komisyonda aldığı son şekli maalesef Türkiye'de güçlü bir sendikacılığın gelişmesi zaruretinin benimsenmemiş olduğunu göstermektedir. Şimdiye kadar 5018 sayılı sendikalar kanununun

sedvininden bu yana sendikalarımızın geçirmektedir istihaleler ve kuruldukları günden bu tarafa teşkilatlanma konusunda gösterdikleri faaliyetler dikkate alınmadan Türk işçisinin tanınmaması manasına gelebilecek bazı yeni hükümlerin getirilmekte olduğu ve bu hükümlerle sendikacılığımızın temelinden zayıflatılacak yeni bir kapı açıldığı üzüntü ile müşahade edilmektedir.

Özellikle bir işyerinde çeşitli iş kategorilerinin temsili esasına göre kurulan sendikalara ayrı ayrı toplu iş sözleşmesi yapma yetkisinin tanınması yolunun açık bulundurulması yukarıda arzettiğimiz veçhile sendikacılığı temelinden zayıflatılacak bir hükmün olarak düşünülmektedir.

2. Tasarı batı sendikacılık tathikati nün benimsemediği istisnai bazı durumları örnek olarak siyasi karar organlarının grevleri geciktirmede geniş yetkiler tanımak suretiyle demokratik sendikacılıktan uzaklaşmaktadır. Tasarıda Türk işçisine güvensizlik ifade eden ve sendikacılık prensipleriyle kabili telif olmayan bir husus daha vardır; o da, grev yasağı ile ilgili hükümleri çok geniş tutmak ve vuzuh-suz hükümler koymak suretiyle bu konuda yaygın bir tathikata imkân verilerek grev hakkının kullanılmasının imkânsızlaştırılması hususudur.

3. Bu tasarı sendika üyesi olanlara grev oylaması yaptırmak grev yapmaya ve greve katılmaktan vazgeçen işçileri çalıştırma yetkisini işverene tanımak ve yalnız sendikacıları değil bütün işçileri de ağır para cezası tahdidi altında bulundurmakla sendikacılığımızın güç kazanmasını zorlaştıracak hükümlerle yüküklüdür.

4. Biz bu tasarinın yalnız çalışanları ve çalışanları değil genel olarak bütün milletimizi ilgilendirdiğini ve milletimizin 150 yıldan beri yapageldiği kültür ve hürriyetler m ü c a. deleşinin bir dönüm noktasını teşkil ettiğini görüyor ve milletimizin kaderini değiştirecek ve değiştirebilecek bir hüküm taşıdığına inanıyoruz.

5. Gurup olarak bu tasarinın müzakeresi münasebetiyle arz etmek istediğimiz diğer bir husus ise tab'an yasağa karşı olan tepkinin hele anayasanın getirdiği hürriyet prensiplerinin özüne düşen yasaklara karşı tepkinin mevcut olabileceği gerçeğine dikkatinizi çekmek olacaktır.

Gurup sözcüsü olarak Saim Kaygan'dan sonra şahısları adına söz alıp konuşan bu parti milletvekillerinden Naci Oktem, Alpdoğan Şen işçi tezlerinin aleyhinde, diğer söz alan milletvekilleri ise lehinde konuşular. Bilhassa Turhan Bilgin'in konuşması tatmin edici idi. Alp Doğan Şen'de Di-

yarbakır Adalet Partisi İl Başkanından sert bir telgraf alınca tutumunu değiştirdi ama bu değişikli de dahi samimi olmadığı her kürsüye çıkışında belli oluyordu.

CHP

Harika Çocuğun Esiri

Sendikalar Kanun tasarısı hakkında partinin sözcülüğünü Burhan Arat yaptı. Konuşmasının tümünde Sendikalar Kanun hakkındaki görüşlerinden ziyade, mensup olduğu partinin geçmiş yıllardaki işçi davalarına yaptığı hizmetlerden bahsetti. Kanunun maddeleri üzerinde görüşünü savunmaktan adeta kaçınır bir hali vardı. Bu partiden Zeynel Gündoğdu, Asım Eren ve Şeref Baksık konuşmalarıyla, işçiler aleyhinde bir zihniyete sahip olduklarını açıkça ortaya koydular.

Yine bu partiden Aydın Bolak, daha ziyade komisyon sözcüsü Coşkun Kırca ile Fikir cambazlığı yaptı. Kanunun tümü hakkında söz almadı, bilhassa (İş Mukavelesi, hizmet Mu. kavelesi, neşir mukavelesi ve nakliye mukavelesi) konusunda yaptığı konuşma ile gelecekte partisi içinde harika çocuğun rakibi olacağı kanaatini uyanırdı tutumundan birşey anlaşılamadı.

Parti olarak komisyon sözcüsü Coşkun Kırca'nın işaretiyle hareket edip, oylamalarda daima komisyon ve Çalışma Bakanı tesirinde kaldılar.

Mecliste çoğunlukta olmalarına rağmen iştirak nisbetleri düşüktü. Umumiyetle bıraktıkları intiba, kanunların önemini müdrik olmadıkları idi, çünkü aralarındaki birçok kıymetlerin, kanunların müzakeresinde bir defa dahi söz alıp konuşmamları dikkate değer bir husustu. Adeta bu kıymetler harika çocuğun esiri olmuşlardı. Robot gibi her işaretine uymaları kendilerine çok şey kaybettir-

CKMP

Kararsız Bir Parti

Her iki kanun üzerine de grup sözcülüğünü Cevdet Odyatmaz yaptı. Odyatmaz Fransız mevzuatından Ornekler vererek her iki kanunu da tahlil edip ve bazı tavsiyelerde bu-

Sosyal

Türkiye'de şimdi iktisadî ve sosyal alanlarda iki önemli gelişme birden yer almaktadır: Bir yandan, günün birinde Türkiye'yi ileri Batı ülkelerinin teknik uygarlık düzeyine ulaştırarak hızla bir plânlı kalkınma hareketine girişilmiştir; bir yandan da bu iktisadî kalkınmanın sosyal adalet üzere yürütülmesini sağlayıcı tedbirler alınmaktadır.

Türkiye gibi, iktisadî bakımdan geri kalmış bir ülkede, sosyal adalet tedbirlerine bu kadar önem vermenin vakitsiz olduğunu, bu tedbirlerin kalkınma hızımızı kesebileceğini düşünerek kaygı duyanlar hâlâ vardır. Bu yazımızda, böyle kaygıların yersizliğini göstermeye çalışacağız.

Millet Meclisinden geçen ve Sena. toda ivedilikle görüşülmesi kabul edilen Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavi Kanunu, sosyal adaletin başlıca etkenlerinden biri olacaktır. Çünkü, başka tedbirlerin yetersiz kalabileceği bir ortamda bile, işçi, toplu sözleşme ve grev hakkı ile büyük bir pazarlık gücü kazanmış olacağı için, adil bir gelir dağılımını sağlayabilir.

Hazırlanan yeni İş Kanunu tasarısına göre, işçi sayısı tek işçi çalıştırılan işyerindeki işçiye kadar bütün fikir, büro işçileri de işçi tanımına girerek - çok artacağı için, toplu sözleşme ve grev hakkından yararlanarak maddi durumlarını düzeltmek imkânına kavuşanlar oldukça geniş bir topluluk teşkil edeceklerdir.

Obür yandan, yeni Sosyal Sigortalar Kanunu tasarısı, daha geniş bir işçi topluluğunu kapsamak, sağlık sigortasından işçilerin eş ve çocuklarını da yararlandırmak ve işçilerin emeklilik, malûllük, ölüm aylıklarında yüzde yüzü aşan (hattâ önceki yıllarda bağlanmış aylıklarda yüzde 400'e yaklaşabilen) artışlar sağlamakla, sosyal güvenliğin ve sosyal adaletin gelişmesine ve daha yaygın hâle gelmesine yardım edecektir.

İşçi Sigortaları Kurumu mali yapısı bakımından sağlam kaldıkça sosyal sigorta menfaatlerindeki bu artış ve genişlemeler ulusal ekonomimize ve Devlet bütçesine yük olamayacak;

tanmasına rağmen maddelerin müzakeresinde bu tavsiyelere uygun tek bir teklifi başkanlık divanına sunmakla kararsızlık içinde olduklarını

Adaletle Hızlı

(İstanbul Bayram Gazete'sinden)

Kalkınma Arasında Bağlantı

Bülent ECEVİT
(Çalışma Bakanı)

başka bir yandan sigorta primi olarak kesilen paralar tüketimi kısıp enflasyon basıncını azaltacağı, öbür yandan da yeni yatırım kaynakları sağlıyacağı için, ekonomik kalkınmamıza destek olacaktır.

Toplu sözleşme ve grev hakkı da, sağduyu ile kullanıldığı sürece, sosyal adalet sağlama erdeminin yanı sıra, ekonomik gelişmeyi hızlandırıcı bir faktördür.

Bu hakka sahi olmadıkça, çalıştığı müesseseyi daha verimli ve kârlı duruma getirmekte kendi açısından yeterli kadar menfaat göremeyen işçi, bu hakkı elde ettikten sonra, işyerinin daha verimli duruma gelmesini, daha çok kâr sağlamasını, kendi menfaati yönünden de gerekli görecektir. Çünkü, çalıştığı işyerinin verimini ve kârını arttırıp ta o işyerini daha yüksek ücret ödeyebilir duruma getirmedikçe, toplu sözleşme ve grev hakkının kendisine bir yararı dokunmayacaktır. Daha yüksek ücret ödemeye gücü yetmeyen bir işletmeye karşı yapılacak grev, ancak o işyerinin kapanmasına yol açar ki, en az işveren kadar, işçi de bundan zarar görür.

Onun için, toplu sözleşme ve grev hakkını işçisine geniş ölçüde tanımış ülkelerin ekonomisi, bu yüzden duraklamak şöyle dursun, büyük bir gelişme hızı içine girmiştir.

Kamu kesiminde ise, işçi gelirlinin yükselmesi imkânları ile iş veriminin artışı arasında daha da sıkı bir ilişki kurulmak üzeredir. Hükümetçe Büyük Millet Meclisine sunulmuş olan ve şimdi bir geçici encümenle görüşülen «İktisadi Devlet Teşekkülleri ve İştirakleri Hakkında Kanun» bütün İktisadi Devlet Teşekküllerinde ve sermayesinin yarısından çoğu devlete ait işletmelerde, işçinin yönetime ve kâra katılması sağlıyacaktır. Sınai demokrasi yolunda çok ileri bir adım olacak bu tedbir uygulanmaya başlayınca, işçiler çal-

ıştıkları İktisadi Devlet Teşekküllerinin Yönetim Kurullarında ve o teşekküllere bağlı müesseselerin Yönetim Komitelerinde, kendi seçecekleri birer işçiye temsil edilecek, ve işyerlerinin yönetimi ve hesapları üzerinde doğrudan doğruya söz hakkına kavuşacaklardır. Bu teşekkül ve müesseseler kâr ederse, kârın yüzde 5'i (birer aylık ücret tutarını geçmemek üzere) işçilere dağıtılacaktır. Ayrıca, işçilerin buluş ve tavsiyeleriyle veya çabaları ile sağlanacak verim artışından da işçiler, üç aylık ücretleri tutarına kadar ikramiye alabileceklerdir. Bu ikramiyeler, şimdiye kadar kamu kesiminde ödenmekte olan ikramiyelere ek olarak verilecektir.

Böylelikle, kamu kesimi işçileri, bir yandan, bütün işçilerle beraber, toplu pazarlık yoluyla ücret ve çalışma durumlarını düzeltme imkânına sahip olacakları gibi, bir yandan da, çalıştıkları işyerlerini daha kârlı ve verimli hâle getirilirse, gelirlerinin kendiliğinden artmasını sağlamış olacaklardır.

Bu sistemi değişik biçimlerde uygulayan bazı Batı ülkeleri vardır. Ö arada Batı Almanya, bütün işyerlerinin de işçinin yönetime hatılmasını kanunla bir mecburiyet hâline getirmiştir. Birleşik Amerika'da da birçok özel müesseseler işçinin kâra ve yönetime katılması sistemini başarı ile uygulamak tadırlar. Her iki ülkenin ekonomisi bundan büyük ölçüden yararlanmaktadır.

Kamu kesiminde başarılı olur, verimi arttırmaya yardım ederse, özel teşebbüsün Türkiye'de de kendiliğinden bu yola gitmesi beklenebilir.

Toplu sözleşme ve grev hakkını kullanarak, işçinin, ulusal gelir artışından adil pay alabilmesi, iş veriminin artmasına bağlı olduğu kadar, sendikaların güçlenmesine de bağlıdır. Millet Meclisinde kabul edilen Toplu

Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu tasarısı ile yeni Sendikalar Kanunu tasarısı, Türk sendikalarına güçlerini arttırma imkânını en geniş ölçüde sağlayacak niteliktedir. Orneğin, işverenlere, işçilerin sendika ödentisini ücretten kesip sendikalara verme mecburiyeti yüklenmekte, sendika üyesi olmayan işçilerin bir toplu sözleşmeden yararlanabilmeleri, toplu sözleşmeyi yapan sendikaya üye imi gibi ödeniti verme leri şartına bağlanmakta; ayrıca, sendikaların, özellikle kooperatifler kurarak, birçok işletmecilik faaliyetine girişmeleri, gelirlerini o yoldan da arttırmaları imkânı sağlanmaktadır.

Daha önce belirttiğimiz tedbirler gibi sendikalara tamnan bu işletmecilik imkânı da, sosyal adaleti geliştirmenin yanı sıra iktisadi gelişmeye hız verici bir tedbirdir. Çünkü, sendikalar, mali güçlerini arttırdıkları oranda, çeşitli yatırımlar yaparak plânlı kalkınmaya doğrudan doğruya hizmet etme imkânına da kavuşmuş olacaklardır.

Görülüyor ki, bugün Türkiye'de devletin sosyal adalet sağlamak üzere almakta olduğu tedbirlerin, iktisadi gelişme hızımızı kısıtıcı etkileri olabileceği yolunda bazı kimselerin duydukları kaygılar yersizdir. Bu tedbirlerin hepsi, ekonomik gelişme hızının artması ile sosyal adaletin daha geniş ölçüde gerçekleşmesini bir arada sağlayacak tedbirlerdir. Çünkü, bu tedbirler yürürlüğe girdiğinde, işçinin kendi menfaatiyle ülkenin hızlı kalkınma ihtiyacı arasında en sıkı bir bağlantı kurulmuş olacaktır.

Demokratik plânlamanın başarısı, geniş ölçüde, işçinin plânı benimseyip desteklenmesine bağlıdır. Sosyal adaleti geliştirmek üzere alınmakta olan bütün tedbirler, işçinin, Plân, memleket açısından olduğu kadar kendi kişisel yararı açısından da benimseyip desteklenmesini sağlayacaktır.

gösterdi. Yalnız Prof. Sadrettin Tosbi Bakanlar Kurulunun grevi durdurma yetkisi üzerine yaptığı ilmi tartışma lehinde puvan olarak kaydedildi.

M.P.

Lideri Kırşehirde Nutuk

Atıyordu

Sözcülüğünü Kazım Arar yaptı.

Her iki kanun hususundaki görüş ve temennileri çok pasifti. Edebi cümlelere daha çok yer verdiğinden dolayı

kanunların lehinde mi, aleyhinde mi konuştüğünü anlamak çok güç oldu. Müzakerelerin devamı müddetince varlığını hissettiremedi. Bahusus liderlerinin kanunların görüşülmesi esnasında Kırşehir'de nutuk atması üstad hatip lehine bir hareket sayılmazdı. Artuk bundan böyle üstad hatip bir topluluk karşısında sosyal adaletten demokrasiden bahsederken bazı sürprizlerle karşılaşabileceğini şimdiden hesaba katıp imkân nisbetinde hatipliğini işçi toplulukları dışında yapması gerekiyordu. Bu Partiden sadece Bolu milletvekili Kâmil İnal'ın tutumu yapıcı; tenkit ve teklifleri işçi lehinde olarak tesbit edildi.

Netice

Netice olarak gerek parti sözcülerinin ve gerekse şahısları adına konuşan milletvekillerinin konuyla alakalı görüşleri tatminden uzaktı. Zaten bu önemli iki kanunda söz alan çok az oldu. Nerdeyse Türk - İş'in hazırladığı tavriler de olmasa söz alıp konuşan milletvekili çıkmayacaktı. Türk - İş'in hazırladığı değiştirme tavrilerinden sendikalar kanununda 9. Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt kanununda ise 8. Değiştirme tavriri üzerinde müzakere açıldı. Bunlardan bazıları aynen, bazıları da tadilen kabul edildi. Türk-İş sendikalar kanununda 15 maddenin Toplu Sözleşme Grev ve Lokavt kanun tasarısında ise 18 maddenin tadilini veya tasarıdan tamamen çıkartılmasını istiyordu. Millet Meclisinde bunlardan kabul edilmedi ve gerekse Cumhuriyet Senatosunda kabulü için şimdiden Türk İş gerekli temaslara başlamış olup bunların bir kısmını da Cumhuriyet Senatosunda kabul ettireceğini ümit etmektedir.

Türk-İş tasarıların gerek Millet Meclisinde ve gerekse Cumhuriyet Senatosunda görüşülmesi sırasında işçi tezleri aleyhinde konuşan milletvekillerine öntümüzdeki günlerde ayrı ayrı cevap verecektir.

Diğer taraftan Türk-İş milletvekilleri ve senatörlerin işçilerle alakalı tutum ve davranışlarını tesbit için hazırladığı fişleri kanunların meclisteki müzakere zabıtları neşredildikten sonra tamamlayıp teşkilatına bildirecektir.

İşçi Başka Memleketlere Gidiyor

O . E. C. D. 'nin Avrupa Kalkınma programını tatbik başladığı on dört seneden beri Avrupa işçi piyasasında gözle görülür bir değişiklik meydana gelmiştir. 1948 yılında Batı Avrupa'da sadece savaş neticesi değil aşağıdaki sebeplerden dolayı ehemmiyetli bir işçi fazlalığı olmuştur. Doğudan göçmen akını ve Güney Avrupa'yı eskiden tehdit eden bünye problemi? O E. C. D. nin ilk işi, fazla nüfus için Avrupa'da veya haricte iş bulmak olmuştur.

Bugün durum tamamen başkadır. Batı Avrupa milletlerinin çoğunun problemi bazı yerlerde iktisadi gelişmeyi baltalayacak kadar kuvvetli bir işçi eksikliğidir. Bu memleketler bir taraftan hemşehrilerinden daha fazla kimselerin çalışmasını (meselâ evli kadınların) sağlamaya çalışmakta bir taraftan da insan gücü ihtiyacını tatmin için Avrupalı işçisi bol kısımlarına baş vurmaktadır.

O. E. C. D. ye verilen rakkamlara göre Batı Avrupa'da 2.000.000. işçinin kendi memleketlerinden başka yerlerde çalıştıklarını göstermektedir.

Bu rakkam bu memleketlerin nüfuslarının toplamına mukayeseyle ilk bakışta pek tesirli olmayabilir fakat göçmenler çok az sayıda memleketlerde toplandıkları için bu memleketler için akın mühimdir. Meselâ, sadece Batı Almanya'da 1962 yazında 705.000 yabancı işçi, İsviçre'de ise işgücünün dörtte birini teşkil eden 615.000 kişi bulunmaktadır.

Bu akınlar 19. yüzyılda olduğu gibi deniz aşırı yerlere tamamen göç değildi. Büyük bir kısmı ile kısa devreli ekonomik ihtiyaçlara inhisar etmektedir.

Bu da hükümetlerin dışarı çıkanlara bir senelik çalışma izni vermesinden anlaşılmaktadır. Zaten bir kısımda mevsimlikdir. (Meselâ İsviçre'de böyle bir durum olmuştur.)

Bu hareket umumiyetle geçici bir mahiyeti taşınmasına rağmen bazı şart

ları altında işçiler devamlı kalıp ailemlerini yükseltebilmek imkânlarını temin etmektedir. İlk önce işyeri veya meslek değiştirmesine sonrada ailesini yanına aldırmasına müsaade edilir. Daha sonra ailenin çalışmasına ve nihayet bütün aileye daimi ikamet ve tabiiyet haklarında verilebilir.

Memleketler arasındaki bu hareketten sadece tek işçiler değil cemiyetleride faydalanmaktadır. İşçi alan memleket için zamanında ve uygun işçilerden elde etmek avantajı doğmaktadır. Yabancı işçiler yerli işçilerden daha «hareketlidir», çünkü iş şartları ve ücretleri kendi memleketlerindeki kadar iyidir. İşçi gönderen memleket için bir müddet için işsizlik veya gizli işsizliği ortadan kaldırdığı için faydalıdır. Bundan başka haricteki işçilerin memleketlerine gönderdikleri paralarda ödemelerde muvazene temin etmektedir. Nihayet dışarda çalışmış işçiler elde ettikleri san'at ile memleketlerine geldikleri zaman uzun vadeli bir yardım temin etmektedirler.

İşçilerin büyük bir kısmı kendi iş teklileri ile gitmelerine rağmen son yıllarda Avrupa'da iki taraflı anlaşmalar yapılmaktadır. Bunun gayesi işçileri kaldırmak ve fazla işçileri ihtiyacı olan memleketlere göre ayarlamaktır.

Bu anlaşmalar insan gücü ihtiyacı ve imkânları hakkında malumat değişimi vazifesinde görmektedirler. Seyahat anlaşmaları ihtiva etmekte; ücret, çalışma ve elverişlilik şartlarını kararlaştırmakta ve işçiler için para biriktirip eve gönderme sosyal sigortasını muhafaza etmek gibi hakları tanımaktadırlar.

Bazı anlaşmalar yabancı işçi alan memlekete işçileri toplama ve seçme de direkt rol vermektedir. Meselâ, Almanya'nın İtalya, İspanya, Yunanistan ve Türkiye'de heyetleri vardır. Fransa'da böyle heyetleri vardır.

İnsan gücü eksikliği olan memleketlerde yeni işler.

İşçi göçleri bu anlaşmalara dahil olsun olmasın ve devamlı olsun sıkı bir şekilde kontrol edilir. Giltmek isteyen bir işçi gideceği yerde kendisini bekleyen bir iş olduğunu garantileyen bir çalışma izni veya benzeri vesika almalıdır. Eğer turist olarak bir memlekete giderse çalışmak isterse lüzumlu izni alabileceği şüphelidir; fakat ihtiyacı olan bazı memleketler (Meselâ ev işlerinde) bu istekleri kabul etmektedirler.

Çalışma izni esas olmasına rağmen Avrupa memleketleri birleşerek ortak pazara katıldıkça bunun haricinde çıkmaktadır. 1954 yılından beri İskandinav işçileri birbirlerinin memleketinde izinsiz çalışabilmektedir. Son zamanlarda Ortak Pazar memleketlerinde aynı şeyi yapmaktadır. Eğer Ortak Pazar için Roma Muahadesi hakikat olursa Avrupa'da başka bir Ortak Pazar meydana gelebilir.

1954 ten beri O. E. E. C. ve sonra O. E. C. D. çalışma izinlerinin verilmesi ve yenilenmesi muamelesinin liberalleştirilmesi için çalışmaktadır O sene O. E. E. C. Meclisinde alınan karara göre üye memleketlerdeki yetkili makamlar, belli bir zaman içinde normal bir ay müstahdem bulunmadığı takdirde yabancı işçilere izin verilmesini kararlaştırmıştı.

Üye memleketlerden bu kararın tatbikatı hakkında teşkilâta senelik rapor vermeleri istenmiştir. Bu rapor verilen müsaadeleri, yenilenenleri ve sebepleriyle beraber reddedilenleri ihtiva edecekti. Aynı zamanda herhangi bir iş kolunda otomatik olarak müsaade veriliş verilişmediği de soruluyordu (Meselâ İsveç'te müstahdemler için çalışma müsaadesine lüzum yoktur.)

Bu soruların cevabını inceleyen teşkilât eksperleri insan gücü meselelerinde nasıl bir liberalleşme yapılabileceğini tavsiyelerle bildirmektedirler.

1962 Yılı yazında 705.000 yabancı işçiye işvermekle Avrupa iş hayatında Almanya en büyük işveren durumundadır.

645.000 ile İsveçre ikinci sırayı işgal ediyor. Son sayımlar neticeleri kesin olarak alınmamakla beraber Fransa üçüncüdür. 127.000 yabancı uyruklu (çoğunlukla İskandinav memleketlileri) işçiye iş sahası açan İsveç'i İngiltere (umumiyetle çalışma müsaadesine tabî olmayan İrlanda'lılar) ve Belçika devletleri takip etmektedir.

Esas büyük işçi akını İtalya'dan gelmektedir. Avrupa iş hayatında işçi ihracında son seneler İtalya'yı takiben ikinci gelen İspanya'da gözle görülür bir artış olmuştur. Birkaç yıl önce çok az miktarda İspanyol Avrupa memleketlerinde çalışmaktaydı. 1961 de bu rakam 200.000'e yükseldi. Halen Yunanistan ve Portekiz ile Türkiye'de bu harekete katılmış bulunmaktadır. Fakat bu hareket İtalya ve İspanya ile mukayese edilemeyecek kadar geridir.

İnşaat, ziraat ve otel işleri gibi birkaç iş sahası şimdilik yabancı işçiler için cazip değildir. Her mevsim çalışabilen sanayi fabrikalar dururken yabancı işçiler mevsimlik olan bu sahalarda çalışmak istememektedirler. Kömür madenleri yabancı insan gücü için geniş bir işyeridir. Meselâ Belçika'da çalışan 40.000 yabancı maden işçisi genel maden işçileri toplamının %40 ıdır.

Düşüncelerim

Bahir ERSOY

Işçi sendikacılığımız nasıl olmalı? Türk İşçi Sendikacılığı hangi yönde gelişmelidir? Dünya tatbikatı içinde durumumuz nedir? İşçi sendikacılığımızın felsefesi neye dayanmalıdır? Sendikacılığımızı nasıl bir gelecek bekliyor Bugün herkesin kafasında bunlara benzer binlerce sorular sıralanmaktadır. Bu bakımdan konu üzerine önemle eğilmek gerekir.

1 — DÜNYADA DURUM :

Bütün dünyada işçi sendikaları. İktidarlara tesir eden murakabe unsurlarıdır. Demokrasinin varlığının ispatçısı, muhafazasının bekçisidirler. İşçi sendikaları bu kuvvete gelinceye kadar, çok mücadeleler olmuştur. Hatta bu gün bile sendikaların nasıl bir yolda gelişme hamlesi yapmaları gerektiği tamamen halledilmiş değildir. Halen dünyada iki fikir çarpışmaktadır. Biri işçi sendika hareketleri, (Partilere bağlı) diğeri ise (Partiler dışı ve Partiler üstü) olarak gelişmektedir. Bu fikir çatışmasının aydın bünyeleri en büyük rolü oynarlar.

a —) Partilere bağlı sendikacılık.

Bunu savunanlar; Mecliste mutla ka bizim temsilcilerimiz bulunmalıdır. Çıkacak kanunlara tesir etmeliyiz. Bunun için bir partide toplanıp, sendikaları o partiye destek yapmalıyız. Böylece Memleketin siyasi ve iktisadi kaderi üstünde söz sahibi oluruz. Yoksa Siyasi partiler bizi istismar ediyorlar. Eğer Siyasi guruplaşmayı yapamazsak, kuvvetimiz dondurulur ve müessir rol oynayamayız, demektirler. Bu noktaya nazar ilk hamlede insana çok cazip gelmektedir. Halbuki tatbikata göz atınca, Dünyanın İngiltere ve İsrailden ibaret olmadığını Milletlerin sosyal ve kültürel bünyelerinin birbirine uymadığını görürüz.

Gerçi kültürlü memleketlerde bu düşüncenin muaffak olabilmek şansı na sahip görünmesine rağmen, müşahade göre oralarda bile işçi sendikaları partilerden sıyrılmaya çabasında dırlar.

Eğitimde noksan memleketlerde ise parti sendikacılığı zaaf unsuru olmuştur. Zira işçilerin her biri bir partiyi dağılmışlar, hatta sendikalardan önce partileri tanımışlardır. Sendikaların «Meslek tesekkülü» hüviyetini da

ha kolay benimsiyebilirler. Eğer sendikaları veya sendikacıları muayyen bir partiye bağlı olurlarsa reaksiyon göstermektedirler.

Siyasi partiler işçilerin bu hallerini çok iyi bildiklerinden politikaları ona göre ayarlanmasını, propaganda larını ona göre yöneltmesini başarıyorlar. Hatta bu baskı sendikaları siyasi partilerin seçim gayret ve propagandalarına vasıta haline getirmektedir. Neticede her işçi partinin titrına göre başka başka sendikalar kurulmaktadır. Dolayısıyla işçiler parçalanmakta, kuvvetli meslek teşekkülleri meydana gelememektedir. Hindistan bunun en kuvvetli örneğini vermiştir.

b —) Partiler dışı ve partiler üstü sendikacılık :

Hiçbir siyasi partinin müdahalesini kabul etmez. İşçiyi reylerini değerlendiren, lüzumu halinde ağır basacak sosyal ve zinde siyasi kudret halinde tutmaya çalışır. Parlemantoda bu kuvveti ile temsil edilirler. Seçimlerde çalışma hayatını ve memleket kaderini en düzenli idare edebilecek gurupları destekler. İyi hizmet etmeyenlerin aleyhine işçi oylarını aktarır. Bu suretle partiler üstünde çok etkili rol oynar. Her parti bunların karşısında hareketlerini ayarlamak zorunlu duyar. Binaenaleyh hakiki murakabe unsurudurlar. İşçi reyini dondurmazlar, fakat kanalizasyon ederler. Bu sayede demokratik nizamın koruyucusu vazifelerini yaparlar. Greve dayanan kollektif akit vasıtası ile sanayide sulhun kurucusu olurlar.

II. — MEMLEKETİMİZ BAKIMINDAN DURUM

Memleketimizin çok özelliği vardır. Cemiyet bünyemiz iyice tahlil edilince sarıh hükme varmak mümkündür.

a —) Kültürümüz noksandır. Vatan daşların büyük bir kısmı iktisadi ve sosyal mekteplerin prensiplerinden habersizdirler. Demogoglar bu ortamdan rahatça faydalanmaktadırlar.

b —) İktisaden geri kalmışız. Millet bir an önce rahata kavuşmak ve iktisadi güçlüklerin ezici mensesinin den kurtulmak çabasındadır. Büyük bir çoğunluk takip edilecek yoldan ziyade, netice üzerinde durmaktadır.

Bu halde demagogların işine yaramaktadır.

c —) Sanayimiz kuruluş halinde dir. Sanayicilerimizin çoğu Dünyadaki sosyal gelişmeden habersizdir. Umu miyetle işletmelerimizde sinai demokrasinin kurulamamış olup, peduşahi otorite sistemi hakimdir. Müessesenin kârından emeğin hissesini hak ve adalet ölçülerine uygun olarak vermek isteyenlerin sayısı azdır. Halbuki işçiler geçim sıkıntısındadır. Ekseri halde yetişkin kız veya çocukları ile tek odada yatmak zorunda kalyorlar. Bu olay içtimai ahlâka tesir ediyor. Binaenaleyh cemiyet bünyesi infilâka müsait hassas bir fiç haline geliyor. En küçük tahrik önü alınmayacak neticeler yaratabilir.

Buna birde klâsik işçi işveren mü nasebetlerindeki unsurlar eklenince durum daha hassaslaşır ve sendikaların her türlü tahrikten uzak, derde kestirme yollardan deva bulmaya çalışan mu vazene unsuru olmaları zaruretinin ortaya koyar.

ç —) Siyasi partilerimiz gerçeklere eğilmekten çok, iktidar hırsındadırlar. Gayeye varmak için vasıtaları meşru görmekte dirler. Siyasi partiler demokrasinin en normal ve saygı hürmet müesseseleri olmalarına rağmen, birbirleri ile olan mücadelelerinde sendikalarımızın hususiyetlerini ele alış tarzları ile (a, b, vec.) bendle rinde anlatıldıklarını istismar eder pozisyona girmektedirler. Hele her sendikanın ayrı bir parti safında hareket göstermesi işçiyi şaşırtmaktadır. Dolayısıyla ekonomik istismarın yanında siyasi istismar konusu ortaya çıkmaktadır. Bu hal cemiyet bünyesini tahrip etmektedir.

d —) Sendikalarımız arasında bu karışıklığın tesirleri muhtelif tezahürler göstermektedir.

1: Partizan sendika idarecileri

Bunlar her hareketi parti anlayışına göre değerlendirirler. İşçinin çalışmaya ve yaşama huzurunun partilerin arzularına uygun sendika hareketleri yapmakla temin edileceğine inanırlar. En müsbit olayda eğer partileri tenkit istiyorsa ona uyar ve münakaşa konusu bulmaya çalışırlar.

2: Menfaatlarını düşünen idareciler :

Önce kendi çıkarlarına bakarlarsın. Beşerin tenkitten haz duyma zaafını çok güzel istismar etmesini bilirler. Her yerde kahraman kesilirler. En bilgiç sendikacıların kendilerinin olduğunu gururla anlatırlar. Halbuki yeni şeyler öğrenmek için okumazlar. Kulaktan dolma balondurlar. Buna rağmen hangi mesele çıksa kendilerinin bu işin böyle olacağını önceden söyledikleri halde dinlenilmediğinden bahsederler. Yalanı harikulâde kıvrırırlar. Geçici zaman için de olsa kitleyi bir müddet arkalarından sürüklerler. Ve cemiyette huzursuzluk kaynağı olurlar.

3 —: Gerçek sendikacılar :

Herşeyi hür vicdanla muhabebe yaparlar. Küçük hesaplar bunlar için konu değildir. Eğriye, eğri, Doğruya, doğru derler. Çalışan insanların hakkını korurlar. Çalışma hayatını düzenlemek amacı ile çıkması lüzumlu kanunların çıkartılması için meşru yollarla politikacıları ve onların partilerini amme baskısına almaya savaşır. Sistemli ve metodlu çalışmaları ile muvaffak olurlar. Ne taviz verirler. Ne taviz isterler. Bunlar için mühim olan sanayide sulhu kurmaktır. Emek

çi ezdirmemek, sermaye düşmanlığı yaratmamak, en mühim vasıflarıdır. Lokal bir düşüncüde değil, Memleketin ve işçinin huzur ve refahında rahatlarını ararlar.

III —: KANAATİMCE SENDİKALARIMIZ

a —) Partizan sendika idarecileri ile çıkarıcıları tasfiye etmelidirler.

b —) Mecliste temsil yolunu, üst kurulların sanayiye ve memlekete en iyi programla hizmet edeceğine garanti eden partilerle pazarlık yaparak açmalıdır.

c —) Parlamento çalışmalarını yine üst kurulları muntazam takip etmeli mebusların çalışmaları meclis zabıtları ve emsali vesikalarla sicillemleri, genel seçimlerde ve lüzumlu hallerde kumların iyi çalıştığını işçiye, dolayısıyla umumi efkârâ ilân etmelidirler. Böylece parti oportünizmine son verilmiş olacaktır. Bu hareket önce yadırganacaktır. Lâkin demokratik nizamın vazgeçilmez müesseseleri olan sendikalar iktidarlara teşir ve onları murakabe yolu ile demokrasiyi koruma ve emeğin hakkını mü

dafa vazifelerini başka türlü yapamazlar.

ç —) İşçi sendikalarımızın siyasi partilerle ideoloji havarilerinin at oynatacağı meydan haline gelmesi önlenmelidir.

d —) İşçi sendikalarımız memleketimizin ekonomik, kültürel ve bunlara benzer umumi problemleri ile ilgilenmeli ve hisselerine düşen hizmeti yapmalıdır.

e —) Bence Türk işçi sendikacılığının felsefesi (Grev ve toplu sözleşme ye dayanan partiler üstü sendikacılık tır.) Gayesi (Sanayide sulhu kurmak ve emeğin hakkını korumaktır. Parolası ise dostla dostluktur.)

f —) Netice olarak işçiler sendikalarından güç ve yön alan tarafsız ve tesirli bir kuvvet halinde her dem taze kalmalıdır.

IV —: SONUÇ

Yukarıda izahını yaptığım hususların kotarılması savaşını kuvvetli yapabilmek için, önce lider mevkiinde olanların parti bağları varsa onu çözmeleri şarttır. Hem bir partiye bağlı kalmak, hem tarafsızlığın müdafaasını yapmak inandırıcı olmamaktadır.

(Selâmet'ten)

İş Hayatında Ahlâkın Önemi

İbrahim OLGUN

Müslüman inancına göre, dünya âhiretin bir başlangıcı, bir hazırlık yeridir; âhiret ise, dünya hayatının bir devamıdır.

Bu anlayışla Tanrı'nın manevî mukabilesini benimsiyen, yapılan her işin başkalarının hak ve menfaatlarıyla bağını kabul eden bir vicdan kontrolü, ekonomik hayatımızda ahlâkın esasını teşkil etmektedir.

İş hayatımızda ihtisasın, bilgi ve ehliyetin ne kadar, belki daha da fazla değeri vardır. İnsan topluluklarında ahlâk buhranı başlayınca, ekonomik hayatta eşitlik maddi ve fiziki sıkıntılar da kendisini hissettirir.

İş hayatımızda ahlâktan beklenilen, doğruluk, sözü zamanında yerini getirmek, itimada layık olmak, intizam, kazanca karşı olan azgın ihtirasları bir düzene sokmak gibi hasletlerdir. Gaye, hiç kimseyi zarara sokmadan, başkalarının rızasına engel olmadan, haklı arma tecâvüz etmeden kendisinin ve birlikte çalıştığı kimselerin emeklerini değerlendirmektir. Ancak, böyle bir çalışmaya «meşru çalışma» bu çeşit çalışmanın sağladığı kazanca da helâl kazanç» denebilir.

Helâl kazanç s ağlamak, kadın, erkek bütün müslümanların boynuna borçtur. Peygamberimiz, kendisine itimad edilen dürüst tâcirin, peygamber

berlerel, siddiklarla, şehitlerle birlikte haşrolunacağını müjdeliyor. Fakat, ne kadar acıdır ki, bu çeşit iş adamlarını yetiştirmek için gereken emek ve gayret sarfedilmiyor. Bugün dünyanın her yerinde meslek öğretimine büyük bir önem verildiği halde, işdeki başarıyı sağlayan ahlâkî şartların öğretilmesi ihmal edilmektedir.

Bu konuda yazılmış faydalı bir eserde belirtildiği gibi meslek hayatlarında pek çok kimselerin başarısızlığa uğraması, tahsillerinin eksikliğinden, zekâlarının yetersiz olmasından değil, ahlâkî za'atlarından ileri gelmektedir.

İnsanlığın yüksek menfaatına hızı meti düşünmeyen, sözleşmeleri, anlaşmaları kutsal saymayan, çalıştığı kimselerin hak ve menfaatlarını korumasını bilmiyen bir iş adamının başarı kazanacağını ummak aşırı derecede bir safiik olur.

İnsanların gerçek kredileri, yaptıkları yatırımlar, kurdukları tesislere karşılık değil, asıl onların iş hayatlarındaki seciye ve ahlâklarına dayanan yüksek itimada göre tesbit edilir. Tuttukları işler, umulmadık şartlarını tesiriyle bozulabilir. Hatta, bir tâlîhsizlik eseri olarak iş hayatından da uzaklaşabilirler; fakat namuslu ve şerefli insanların isimlerinin altın harflerle hâkkedildiği şeref

sayfaından onların ebedileşen namuslarını kazınmak hiçbir nâmede elin kârı değildir.

Booker Washington adlı bir zencî tertibiye şöyle diyordu: «İnsanları umarangoz yapmak istemiyoruz. Akıncı olarak mragozları insan yapacağız. Her insan olağanüstü bir işi başaramaz. Fakat herkes âdi bir işi dahi olağanüstü bir ruhla başarabilir.»

İş hayatında itimada layık, şerefli bir isim yapmanın önemi çok büyüktür. İyi veya kötü bir isim, insanın mezara kadar tâkip etmektedir. Küçük veya büyük ölçüde olsun, her iş yapan insan için iyi bir sicil sahibi olmak zaruridir. Bir usak veya çirkin bile ancak temiz bir isim sayesinde çalışır ve para kazanabilir.

Herkes iş hayatında dinimizin kabul ettiği ahlâkî ilkeleri benimsemiş olsa, kimse kimsenin ekmeğine göz dikme, kendi emeği ve bilgisi karşılığı elde edebildiğine şükür etse, yüzyıllardanberi insanlığın özlemini duyduğu anlayış ve birlik ruhu çoktan canlanırdı. Fakat ne vazıkkı, kazanç ve menfaat hırsı, bir çoklarını hak ve adalet duygularından uzaklaştırıyor. Böyle bir mânevî marazın tedavisi, ancak, duygu ve düşüncelerimizi eğitmek, Tanrı'nın ve Peygamberin buyruklarına uymakla mümkün olabilir.

İstanbul'da bir Hesap Çeşmesi, onun da bir menkubesi vardır. Hesap çeşmesi Bayeziddan Süleymaniye Cemiine giden yolun sonunda ve caminin güney - batı tarafındadır.

Süleymaniye, yalnız Türkiyenin değil, dünyanın en büyük, en değerli anıtlarından biridir. Hergün yerli, yabancı yüzlerce kişi bu muhteşem mabedine görmeğe gelir. Kapılarını, minarelerini, kubbelerini, direklerini, renkli alçı pencerelerini, nakışlarını, minberini, mihrabını inceler ve hayran olurlar. Fakat kimse bir kenarda unutulmuş duran bu çeşmeyi sormaz. Kimseye bu çeşme hakkında bilgi verilmez. Halbuki muhteşem bir cami ile etrafını çevreleyen medreselerden, darüşşifa, tıp medresesi, imaret, Kervansaray, Darülhadis, Sıbyan Mektebi, Hamam, Kanuni ve Hürrem Sultan Türbeleri, gibi birbirinden güzel binalardan ve gelir kaynağı olarak yaptırılmış olan dükkânlardan meydana gelen bu külliyyenin yanbaşımda yer alan bu çeşmenin de sakladığı ve bizlere ulaştırdığı manevî bir değer, tarihi bir hatıra vardır. Nesilden nesle bizlere kadar gelen bu rivayeti bugünün insanının bilmesi lâzımdır.

Hesap Geçmesi

Halim Baki KUNTER

Yıl 1957. Süleymanitenin inşaatı tamamlanmış, bir iki güne kadar açılış töreni yapılacaktır. Bu muazzam iş için arazi satın alınmış, çeşit çeşit malzeme mübayaâ edilmiş, bunların bir kısmı deniz ve kara nakil vasıtaları ile uzak yerlerden getirilmiş, ırgadlar, taşçı, duvarcı, marangoz, demirci, kurşuncu, işçiler, kalfalar, ustalar hat tat, nakkaş camcı... gibi sanatkarlar, mimarlar çalıştırılmış, velhasıl binlerce kişinin bu yapıları emeği, hakkı geçmiş, karşılıkları eksiksiz ödenmiştir. Bu muazzam âbideyi yaptıran Kanunî Sultan Süleyman inşaatın devamı sırasında üzerinde kimsenin bir hakkı kalmaması için büyük titizlik göstermiş, emirlerini kesin bir şekilde ilgililere bildirmiştir. Fakat bir kimsenin bilecek ya da bilmiyerek bir hakkı kalmış mı...

Muhteşem hükümdar bunu düşünmekte ve üzülmemektedir. Yüreğini sıkın endişeden kurtulmak, camide ilk namazın gönül huzuru ile kılabilmek için inşaat ve nakliyat işlerinde çalışan-kendileriyle alış veriş edilen kimselerle helallaşmak istiyor.

Telları çağırılıyor, herkes muayyen bir günde Süleymaniye Camiinin önündeki meydana davet ediliyor. Belli gün ve saatte, Vezirleri Krallara taç giydiren ünlü hükümdar, meydanın ortasında yüksekçe bir vere çıkarak halka hitab ediyor:

— Ey Allahın Kulları! rızayı hak ve faide-i enam mülâhazasıyla inşa et-

tirmiş olduğumuz şu hayrat-ı şerifeden ötürü hiç bir kimsenin, hiçbir malûkun üzerimizde hakkı kalmaması matlubumuzdur. Başlangıçtan şu âna değin bu emri mühümme hakkile riayet ve hilâfına hareketten begayet ıtazer eyledik. Lâkin insan hata ve nisyân ile me'luftur. Ola ki bir kusurumuz buluna? Yahut kulağımıza erişmemiş bir hata irtikâb edilmiş ola... Rızayı İlâhiye ve murad-ı mülûkânemize muvafık olmayan bir hareket vaki ise tasahiha, rencide hatır gönül varsa tatyi be hazırız. İhkak-ı hak borcumuzdur. Kimsenin bir akçe, bir habbe, bir zerre hakkı üzerimizde kalmamasın. Havratımıza haram nesne ve gönül kırıklığı karışmasın, Muradımızı ilâm eyledik Şekvanızı, mutalebnizi hiç kimseden çekinmeyerek bildiriniz. Mağduriyetinize nihayet verelim, Bizi ve bal altında kalmaktan kurtarınız!

Kanuninin bu şahane hitabına katışı etrafını çevreleyen insan dalgasından uğultu halinde, şu ses yükseliyor:

— Hak sahib-i hayrattan razı olsun. Haklarımızı tamamı tamamına aldık. Hatırımız hoşnuttur.

Bu sual ve cevap üç defa tekrarlanıyor. En sonunda Kanunî, heybetli bir eda ile, soruyor:

— Buna, yarın ruza-i cezada Allah-ı Zülcelâl huzurunda şehadet eder misiniz?

Hazır bulunanlar hep bir ağızdan cevap veriyorlar:

— Ederiz, Hak sahib-i hayrattan razı olsun!

Bu, bir rivayettir, ve yine rivayetler ki Hesap Çeşmesi, oğünün hatırasını yaşatmak üzere, Cihan Padişahının halka hesap verdiği yerde inşa olunmuştur.

Süleymaniye'ye gelen Herkes Hesap Çeşmesine götürmek, onlara bu menkubeyi anlatmak lâzımdır, kanaatındayız. Turistler Türklerin hakseverliğini, gözlerinin önünde duran muhteşem âbidenin nasıl sağlam bir temele dayandığını anlamış, onun yanında bir diğer muhteşem âbidenin, haklara riayet âbidesinin yükseldiğini görmüş olurlar.

Çocuklar (Hakka riayet) üzerine ömürleri boyunca unutamıyacakları bir ders alırlar.

Büyüklerle gelince: onların istifadesi ve duydukları haz da ötekilerden az olmaz. İçlerinde şayet menfaat hirsile başkalarının hakkına tecavüz edenler, çalıştırdıkları kimselerin haklarını

yemeyi itiyad edinenler, onların meklerinin karşılığını tam ödemekten kaçınanlar, türlü türlü haksızlıklara yeltenenler varsa bu ziyaretten kuvvetli bir ders almış olarak dönerler.

Çalışanlara gelince: Onlar da haklarının karşılığını eksiksiz vermek, lâzımgeldiğini, bileğinin gücü, alınının terile kazandığı paraya haram karışmasına dikkat etmeği bir defa daha hatırlarlar.

Hakka, hukuka bu derece riayet eden bir milletin evlâdı olmakla övünç duyarlar.

Çalışanların ve Fert Haklarının Korunması

Bugün Süleymaniye Külliyesinin yapılışı sırasında çalışanların ve fert halklarının ne derece titizlikle korunmuş olduğunu anlatmak istiyoruz.

Muhteşem bir camiiin etrafında dört tane medrese ile ayrıca darülhadis (Hadiş İlmî Okutulan Medrese), Tıp Medresesi, Darüşşifa (Hastahane), İmare' (Aşevi), Tabhane, Kervansaray, Kanuni ve Hürrem Sultan Türbeleri, Hamam ve su tesisleri, külliyyeye gelir kaynağı olmak üzere yaptırılmış Dük kânlar... gibi kısımlardan teşekkül eden Süleymaniye Külliyesi nasıl dünya üzerinde eşi bulunmaz bir sanat eseri, yalnız milletimize değil insanlığa şeref veren bir âbide ise bu külliyyenin yapılışı sırasında çalışanların korunması, haklara riayet edilmesi hususunda gösterilen dikkat ve itina da o derece muhteşem ve mânalı bir hareket bugün dahi örnek olacak bir davranıştır.

Süleymaniye Külliyesinin inşasında çalışan sanatkâr ve işçilerin her türlü sıhhi ihtiyaçlarının inceden incere düşünüldüğünü ve bunları karışlamak üzere gerekli tedbirlerin alınmış olduğunu inşaat sırasında günü gününe tutulmuş olan defterlerden ve diğer vesikalardan öğrenmekteyiz.

İlk iş olarak, Süleymaniye vakfının gelir kaynaklarından birini teşkil edecek olan hamam öteki binalardan önce inşa olunmuş, böylelikle inşaatla yıkanma ve temizlenme imkânı sağlanmıştır.

Aynı zamanda sanatkârlar için o civarda evler ve odalar yapılmış, işçilerin muntazam ve mazbut yerlerde barındırılmasına çalışılmıştır.

Süleymaniye Külliyesinin inşaatı sırasında 7 sene sürmüştü de Külliyyenin bütün aksamının tamamlanması ve her türlü işlerin arkasından alınması 11 seneyi bulmuştur. Bu devre zarfında inşaatta çalışanların adları, memleketleri, kendilerine verilen ücretler, hangi işde çalıştıkları da günü gününe tutulmuş olan defterlerde yazılıdır. Böylece belli başlı meslek gruplarının nasıl ettikleri iş günü miktarı ile inşaatla harcanan paranın yekünü de doğru bir şekilde tesbit edilebilmektedir. Bu konulara ileride tekrar dönmek üzere şimdilik hakların korunması bahsi üzerinde durulalım.

Vesikalardan öğrendiğimize göre, Süleymaniye Külliyesinin inşaatında haftabaşı Cumrtesi, hesap kesimi de

Halim Baki KUNTER
(Selâmet Dergisi'nden)

Perşembe günüdür. Cuma günü umumiyetle tatildir. Müslümanlar bayram, Hıristiyanlar da yortu günlerin de tatil yapmışlardır. Yevmiyeler umumiyetle onbeş günde bir dağıtılmış ise de bazen haftada, bazen ayda bir dağıtılmış olduğu da görülmüştür. Ustaların gündelikleri 8 - 12 çırakların ki ise 1 - 8 akçe arasında oynamaktadır. (*) Gece mesaisi yapıldığı zamanlarda gece çalışan işçi gruplarına ve günlük muayyen iş zamanından fazla çalışanlara mesai zammı, ödenmiştir.

Süleymaniye inşaatında idareli, tutumlu harekete son derece riayet edilmekle beraber «kul hakkı»na, son derece riayet edilmiş; müslim, gayri-

Kadıma gönderilen Rebiülevvel 958 tarihli hükümde aynen şöyle denilmektedir:

«İmaret-i âmiye lâzım olan ağacı reaya üzerine salgun etmeyüp reayanın rızalarıyla ve değer bahalarıyla alınmalarını emredüp buyurdum ki hükmü şerifim varılacak imaret-i mezbureye lâzım olan ağaçları rızaları ve değer bahaları ile alup bu bapta bir ferdi rencide ettirmiyesiz. Ammâ itlâftan ve israftan hazer edüp hakk-ı kararına aldırasız. Ne reaya ya tebdî oluna ve ne mal zayı ola!»

Ne halk zulüm edilsin, haksızlık yapılsın, ne de israf edilsin. Herkese tam hakkını verin. Ne bir satım eksik ne bir santim fazla.. İşte Süleymaniye'yi yaptıran ve Kanuni diye adı tarihlere geçen büyük Türk Hükümdarının verdiği emir, ortaya koyduğu

müslim hiç kimsenin zerre kadar bir hakkının haşmetli hükümdarın muhteşem eserine geçmesine asla imkân verilmemiştir. Her iki tarafın hakkı, şaşmaz ve aldanmaz adalet terazisine vurularak (Hakk-ı Karar) denilen adalet ve hakkaniyete en uygun miktar veya yapılması en uygun hareket tarzı bulunmuştur.

Tarihi vesikalar bu söylediklerimizi gösteren örneklerle doludur. Meselâ Hükümdar tarafından Kocaeli

hareket düsturu...

Diğer bir hükümde «... Kimsenin mülkünden ağaç alınmaya kaç akçe ile bulunursa alma.....» Denildiği gibi, kurşun satın alınması hakkında Ma denler Nazırı Hüseyine gönderilen hükümde de «... kurşun bahasın ve kirasın taht-ı nezaretinde olan hassa mukataalarından her kangısında hazır akçe bulunursa ol mukataalardan olup bikusur sahiplerine verüp kim-

(Lütfefn Sayfa 27 yi açınız)

Gelir Siyaseti

Bir çok OECD Memleketinde; fiyatların sabit kalmasını sağlamak maksadıyla «hayat standartlarının devamlı yükselmesini karşılayacak yegâne yol olan (ki bu ilk OECD Bakanlar Konseyinde kararlaştırılmıştır.) Genel nakdî gelir seviyesinde meydana gelecek artışın, verimliliğin seviyesinde tutulması» formülüne uygun tedbirler alınmıştır.

Diğer bazı memleketlerde ise gelir seviyelerine doğrudan doğruya tesir icra edecek teşebbüslerde bulunulmamış, faaliyetler daha ziyade gelir seviyeleri hakkında siyasi beyanlar vermek veya iş gücü arz ve talebi üzerinde endirekt çabalar sarfetmeye inhiyar etmiştir.

Bu Sayımızda, OECD memleketlerinde hükümetlerin bu meseleler karşısında takındıkları tavır ve başvurdukları teknikler hususlarında hazırlanmış mütalâalar bulacaksınız.

Gelecek sayımızda da Türkiye hakkında fikir vermeğe çalışacağız.

İNGİLTERE

1956 senesinde tam istihdam tatbiki başlıklı bir beyaz kâğıt şunları ihtiva ediyordu.

«Tam istihdam temin etmek için, Hükümet istihlal ve talebin yüksek olmasını sağlamalıdır. Bu şekilde işçiler yüksek ücretler isteyebilir ve işveren de bunu müşterilere fiyatları kararlaştırırken tutabilmektedir.

1957'de Hükümet bir ücretler, ve-

rimlilik gelir Konseyi kurdu.

1961 ortasında mali yılın sonunda gelir artışı verimi 2,5,1 nisbetinde geçince hükümet bir «Ücretler de duruş» ilân etti. Hükümetin bu tatbik ettirebildiği tek sektör amme hizmet lileriydi. Bununla beraber tesiri geniş çapta görüldü ve bu müddetin son sekiz ayı zarfında otomatik hayat pahalılığı indeksi hazırlanması için ilk adım atıldı.

1962 Şubat'ında Hükümet, gelir siyasetinde ikinci adım adı ile bir Beyaz Kâğıt yayınladı. Bununla Hükümet ücret artışını verim artışı ile aynı seviyede tutmak isteğini açıkladı.

Geçen Kasım ayında Hükümet bir Millî Gelir Komisyonu (Nic) kurdu. Nic hususi sektörde ve Amme sektöründe mevcut ücret taleplerini inceleyecekti. Yine hükümetin isteği ile özel sektör tarafından yapılan fakat pazarlık devresinde gösterilmeyen yerleşmeleri gözden geçirmekle vazifelen dirilmiştir.

Nic kararlarını Millî çtkarları göz önünde tutarak verecektir.

Nic'in tavsiyeleri yayınlanacak fakat ikna hariç kararlarını zorlama selâhiyeti yoktur.

FRANSA

Bir çok vesilelerle Fransız Hükümeti gerek işveren ve gerekse sendikaların ücret mekanizmalarının tesbitinde bazı kısaltmalara baş vurma hususunda ikna edici bazı teşebbüsler de bulunmuştur.

Meselâ; Mart 1961'de Fransız işverenler millî konferasyonuna gönderilen mektubu bir kısımda «Millî hedefimiz olarak kalacak millî prodüktivitenin artırılması hususu gözönünde tutulacak olursa ücretlerin arttırılma nisbetlerinin senede %4 olması

icabeder. Bazı muayyen sanayi kol arında meydana gelecek fazla verimli liğin ise kısmen fiyatların düşürülme si ve kısmende yatırımlara tahsisi ge reklemektedir» denilmektedir.

Hemen geçenlerde Fransız Hükü meti ekonomik plânlaması içersinde gelir politikasına bir yer vermiştir. 4 cü Plânda gelir temayülleri ve arzu edilen gelir dağılışı hususları nazarı itibare alınmıştır. Bundan başka Fran sız Hükûmeti gelir dağılışı hakkında daha iyi bilgi almanın lüzûmuna inan ararak istatistik işlerinin daha iyi ya pılması, için bazı tedbirler aldı. Ge nel Plân Komisyonu işveren gurupla rının, sendikaların ve diğer teşekkül lerin görüşlerine müracaat etmek su retiyle gelir dağılışının bozulma tema yülü karşısında doğru tedbirler almak çabasını gösterdi. Geçen Ekim ayın da bu maksatla çeşitli gurupların tem silcilerinin katıldığı bir toplantı ya pıldı.

AVUSTURYA

1957 yılında, eşit temsil edilme esasına dayanan ve fonksiyonu fiyat ve ücret artışları taleplerini tekrar gözden geçirmek olan bir fiyat ve ü cret artışları taleplerini tekrar gözden geçirmek olan bir fiyat ve ücret komisyonu kuruldu. Bu komisyon, bir gu rup tüketici temsilcisi, ticaret, sanayi ve tarım sektörleri temsilcileri ve hükümet ve sendika delegelerinden mü teşekkil idi. Kurulmuş olmasına rağmen bu komisyonun tavsiyelerini kuv vetlendirecek kanunî bir tarafı yoktur.

1962 Ocak ayında bazı hakiki değ işiklikler yapıldı. Hükûmete 6 ayı geç meyen bir müddet içerisinde ücret ayarlamaları yapma selâhiyeti (bazı şartlar taktında ve komisyondan ge lecek tekliflerle tam ittifak halinde olmak esasına göre) verildi, ücret ta leplerinin incelemek maksadiyle yeni bir usul ihdas edildi bunlardan baş ka Komisyonun gelecekte genel eko nomik politika hakkında hükûmete tavsiyelerde bulunması, fiyat ve ücret

ler hususunda istikamet verici prensip ler vazetmesi kabul edil.

1962 Yılı Temmuz ayında geçici bir fiyat dondurulması yürürlüğe kon du.

KANADA

Federal Hükûmet, ısvette olduğu gibi, direkt olarak ücretleri kontrol etmekte fakat indirekt olarak iş piya sasına tesir etmektedir. Hükûmet, faz lahı, bölge ve işkolu eksikliklerini önleyerek yatıştırmağa çalışmaktadır.

Hükûmet zaman zaman fiyatları sabit tutabilmek için siyasetinde de ğişiklikler yapmaktadır. Meselâ 1961 de Maliye Vekili bu konuda Parlamen toya demeçte bulunmuştur.

AMERİKA

Hükûmet, Toplu Pazarlık tarafları na ve sık sık umumi beyanatlar ver mek suretiyle fiyat mekanizmasını kurmaktan mesul olanlara müessir ol mak teşebbüsünde bulunmuştur. Mese lâ 1958'de Başkanın Ekonomik Rapo-

ru işçi teşkilâtlarının verimlilikteki art ışı nisbetini geçen ücret zamları talep lerinden kaçınmaları, işyeri liderleri nin ise maliyet fiyatındaki yükselmey le bağdaşamayacak fiyat artışlarından sarfı nazar etmeleri tekliflerinde bulu nulmuştur.

Bir kısım «Enflasyonsuz fiyat ve ücretler politikası» adını alan ve 1962 yılı Ocak ayında neşredilen «İktisadi Danışmalar Konseyi Yıllık Raporun da bu kabilden ekonomik siyasetin anahtarlarını bulmak mümkündür.

Rapor ücretler ile produktivite ara sındaki ilgilerin kısa bir analiz yap maktadır:

«Eğer saat başına işin maliyet 1. yatı verimliliğin artışından daha yavaş olarak yükselirse, ya çalışmadan elde edilen gelirlerin payı artacak veya fi yatlar düşecek veyahutta her ikisinde vaki olacaktır.»

«Aksine olarak, eğer saat başına işin maliyet fiyatı verimlilik artışın dan daha süratli olarak yükselirse ya yekûn istihsal içerisindeki çalışanların gelir payları artacak veya fiyatlar yük selecek veya her ikisinde vaki olacaktır.

Bununla beraber Raporda «Saat başına işin maliyeti fiyatının yükseli şi sadece bu sebebler taktında, bütün olarak, genel ekonomi çerçevesindeki produktivite artışı süratında olduğu takdirde, bu çalışanların ve çalışma yanların genel istihsal içindeki payla rında bir değişiklik yapmadan olabilir. Aynı zamanda her türlü gelirden oranı lı olarak artmış olacaktır.» denmekte ve burada fiyatlarında sabit kalaca ğı zikredilmektedir.

Eğer bazı sanayi kollarında diğer lerine nazaran daha fazla bir prodük tivite artışı olmuş ise, bunun ücretler şeklinde değil, fiyat mekanizması va sıtasıyla dağıtılması icabeder.

«Enflasyonsuz bir fiyat davranışın genel prensipler; eğer sanayideki pro duktivite artışı, umumi produktivite artışını, geçerse fiyatlarda indirme ya pılmasını emreder... ve yine bunun aksi bir durum fiyatlarda uygun bir atış yapılmasını gerektirir. Eğer iki produktivite artış hızı eşit oluyorsa bu da fiyatların bir istikrar gösterme sini sağlamalıdır.»

Rapor bu şekilde devam edip git mektedir. Raporda: çalışma arttırıl ması vasıtası olarak ücretlerin ehem miyetine temas edilmekte ve ücret me selelerinin sosyal adaletsizlik halledi ci tarafına işaret edilmektedir.

Aynı mevzuda diğer bir raporda üç taraflı bir kurul olarak 1961'de ku rulmuş ve iş yönetimi tavsiyeler ko mitesinin bir kısmı olan iyi ücret ve fiyat politikası komitesi tarafından çok kısa bir zamanda neşredilecektir.

NORVEÇ

Başbakan ve diğer Kabine azaları Millî İşçi Sendikaları liderleri, işveren birlikleri temsilcileri ve çiftçi teşekkülleri üyelerinin de katıldığı bir toplantı yaparak 1963 yılı merkezi ücret ve çiftlik fiyatları müzakerelerinde iş birliğine ne kadar önem verdiklerini belli etmiş oldular. Umit ediliyor ki bu çalışmalar, daha sonraki yıllarda daha da ileri inkişaflar kaydederek muayyen bir selâhiyetli olan ve inkişaf ile ilgili meselelerle meşgul olacak devamlı bir komite şekline inkilâp etsin.

HOLLANDA

1945 yılında çıkarılan bir kanunla Toplu Sözleşmelerini gözden geçirerek ve onların millî menfaatleri ile bağdaşıp bağdaşmadığına karar verme yetkisi buluncak, bu anlaşmaları red veya kabul edebilecek Hükümet tarafından tayin edilen bir Uzaklaştırıcı

Komite kurulmuştur. Bu komiteye aynı zamanda Hükümet tarafından yapıldığı gibi, ücret artışlarına karar vermek yetkisi de verilmiş bulunuyordu.

Uzaklaştırıcı; ar komitesi gönderilmeden önce Toplu Sözleşmeler iş hayatının temeli adı verilen ve sendika işveren temsilcilerinden kurulmuş karma bir kurul tarafından tetkik ediliyordu.

Kanunun çıkarılmasından beri geçen 17 senelik bir devre içersinde kuruluş esnasında yapılan başlıca değişiklik, fonksiyonu hükümete genel iktisadi politika hususunda, fiat ve ticaretlerde meydana gelen inkişaflarda dahil olmak üzere tavsiyeler vermek olan ve 1951 senesinde kurulan Sosyal ve Ekonomik Konsey diye isimlendirilen üç taraflı bir kurul olmuştur.

Harpten hemen biraz sonra Uzlaştırıcı Komitenin şiddetle üzerinde durduğu meselelerden birisi, sosyal adalete uygun askarî ücretlerin tesbiti olmuştur

Harpten sonraki seneler zarfında faaliyetler artışı nisbetinde durumda değişmiş ve nazarı dikkat, verilmesi mümkün olabilecek ücret artışına çevrilmiş, ücret artışlarının bütün ilgili işçilere aynı miktarda yapılması temayülü baş göstermiştir.

1959 senesinde yeni bir hükümet iş başına gelmiş ve ücretlerin tesbitindeki değerlendirmede bir diğer değişiklik olmuştur. Önceki senelerde yapılabileceğinin Endüstriler ile sanatkârlık arasındaki farklılaşmayı çok fazla katılaştırdığını görerek yeni hükümet ücret artışlarını ayarlayacak ve her endüstrideki ücretleri o endüstrideki verimlilik artışına göre uygulayacak yeni bir formül bulmuştur.

1961 yılında bu formüle değiştirilmiş ve münferit ilgili endüstrilerden ziyade ekonominin bütününe verimliliğinin gösterdiği temayüle ağırlık veren yeni bir sistem uygulanmaya başlanmıştır.

Bazı muayyen vesilelerle Uzlaştırıcı Komite hükümetin kontrolü altındaki kıtalardaki yükselişi karşılamak veya sosyal emniyet iştiraklerini sağlamak yolunda, bazı ücret artışları vermişse de ücretler hiç bir zaman hayat pahalılığının artışına bağlı kalmamıştır.

Hükümetin ücret politikası, fiyat politikası ile çok yakın işbirliği halinde yürütülmüştür. Ekonomi Bakanlığı normal ve ortalama produktivite artışının üstünde bir produktivite artışı gösteren endüstriler bu artışı düşük fiyatlar şeklinde tüketicileri menfaat-

lerine aktarma lâzım geldiğine inandığını beyan etmiş ve sanayi liderleriyle yapılan fiyat müzakerelerinde bu fikri ileri sürmüştür.

1960 snesinde hükümet sosyal ve ekonomik konsey'den sistemi inkişaf ettirmek hususunda tekliflerini istemiş ve 1962 de verilen raporda ücret politikasının yeniden organize edilmesi tavsiye edilmiştir. Bu tavsiyeler, de, işçiler ve idarenin; kollektif pazarlık düzeninin kontrolü hususunda yapılan gevşetme mukabilinde; sosyal ve ekonomik konsey tarafından yıllık raporlarda değerlendirilmesi yapılan ekonomik durumun ihtiyaçları ile, yapacakları kollektif müzakerelerin neticesinin hem ahenk olmasını, sağlama mesuliyetini üzerlerine alması lâzım geldiğini esas, kabul edilmiştir.

Bu teklifler kabul edilseydiler hükümetin rolüde buna uygun hareket etmediklerine hüküm verdiği zaman müdahale edebilecek şekilde devamlılık arzedecektir. Meselâ hükümet süresince işçiler ve idare ile daha fazla istişare edebileceği bir «ücret duraklaması» fermanı verebilecek veya son bir çare olarak ücretler üzerinde ki hükümet kontrolünü tekrar empoze ettirmek suretiyle «ücret dondurulması» veya bir şekilli kanî ücret artışları tesbiti şeklinde hareket edebilecektir.

ALMANYA

Almanya Hükümeti ücretlere tesir edecek direkt bir hareketi yapmaktan çekinmektedir.

1960 yılında Alman Başvekili Mörke Bankasında, o zaman pazarlık safhasında olan ücret artışlarının incelenmesini istemiştir. Bu rapor ücret artışlarıyla verim artışının nasıl aynı seviyede tutulacağını anlatmaktaydı.

1962 Ekim'inde Bundestag'dan evvel Hükümet politikası hakkında Başbakan, «Federal hükümet ücret stabilizasyonunu temin etmeğe çalışacaktır. Bunun için iktisadi işler Vekilinden 15 Ocak 1963 Yılında vereceği bir rapor istenmiştir. Buda yakında size 1962 yılı hakkında malumat verecektir. Hükümet de buna göre yol gösterici maddeler koyacaktır.

DANİMARKA

1962 Ağustos'unda bir iktisadi heyet kurulması için kanun çıkarıldı. Mecliste bu işi inceleyen geçici komite «Teşkilatlanmış Hususi grupların nakdi gelir üzerindeki tesirleri genel ekonomik siyaset gayelerine hedef olmamıştır.» Meclis, iktisadi politikanın uzun devreli ehemmiyetini incelemek; araştırmalarını neşretmek; sen dikalar işverenler, hükümet temsilcileri ve diğer gruplarla açık müzakereler yapmak için üç iktisadivatçı tayin etmiştir. Bu heyetin vazifesi uzun devreli gelişme temin edebilme çareleri ve yollarını bulmaktır.

BELÇİKA

1951'de fiyat artışlarını inceleyecek bir Fiyat Komisyonu seçilmiştir. Gayesi, «Hayat pahalılığı hakkında ve fiyatlardaki değişiklikleri takip ederek iktisadi İşler Vekâletini fiyat politikasını düzenleyebilmesi için tavsiyelerde bulunmak. «Bu komisyon, endüstri, ziraat, ticaret, ulaştırma, kredi teşkilâtları, sendikalar ve müstehlik hakları koruyarlardan meydana gelmektedir. Komisyonun devamlı heyeti «Fiyat tahavvüllerini incelemek, heyetin görüşmek istediği meselelere komisyonun dikkatini çekmek ve komisyonun çalışabilmesi için lüzumlu evrakı toplamak»la görevlendirilmiştir.

Açıklama

3/Mayıs/1963 günü neşriyatına son veren İşçi Postası adlı gazetede Büyük manşetlerle «Türk-İşin sabotajı üzerine Resmî ilânlarımız kesildi» Başlığı altında bir haber neşredilmiş bulunmaktadır.

Haber metninde kendi ifadeleriyle Resmi İlân almak ve bu ilânla neşir hayatını devam ettirmek arzusunda bulunan bu gazete sahiblerince, Türk-İşe bağlı sendikalara Abone olmadıkları halde gazete gönderildiği ve bu halin mevcut sayısız şikâyet mektuplarının sonucu olarak keyfiyeti Basın İlân Kurumuna bildirmek zorunda kalan Türk-İş yöneticilerini Sabotajcılıkla suçlandırmak en hafif tabiriyle meşru olmayan bir kazanç kapısının kapatılmasının Intikamını almak istemekle ifadelendirilebilir. Türk-İş Idarecileri sadece hak bildikleri yolda yürümek ve çeşitli zamanlarda açılmak istenen polemiklere girmemek kararında oldukları halde Türk-İş'e bağlı İşçi teşekküllerinin ve bu teşekküllere kayıtlı muhterem işçi arkadaşlarımızın bilgilerine bu kısa açıklamayı sunmak zorunda kaldıkları için üzgündürler; keyfiyet böylece bilinmelidir. Saygılarımızla...

İSVEÇ

İşçi Hükümeti ücretler üzerinde doğrudan doğruya müdahale edici bir rol oynamaktadır. Devlet memurlarının ücretleri, diğer lüzumlu şeyler hallolunduktan ve ücret mekanizmaları tesbit edildikten sonra müzakere konusu olmaktadır. Hükümet ücretlerden ziyade iş gücü piyasasının arz ve talep meseleleriyle uğraşmayı tercih etmektedir. Talep mevzuunda hükümet bazı muayyen sektörlerde yapılan yatırımlara müessir olabilmektedir. Arz hususunda ise hükümet tedbirleri, coğrafi ve mesleki hareketleri hızlandırmak suretiyle lüzumsuz tikanıklara meydan vermiyecek şekilde oryante edilmiş bulunmaktadır.

Gelecek Sayı

TÜRKİYE

HABERLER

lâtına bununla alâkalı bir tamim çıkarmıştır.

İşçi Sigortaları

Genel Kurul Toplanıyor

87 İşçi Delegesinin katılacağı XVIII 'inci Genel Kurul Toplantısında, TURK-İŞ ve İşçi Delegelerinin Sosyal Sigortalar Kanun Tasarısı, İşçi Sigortaları Kurumu Teşkilât Kanunu ile Kurumun bu günkü hizmetlerindeki aksaklıklar üzerinde duracağı ve bu konularda çetin münakaşaların yapılabacağı sanılmaktadır. Bunun alâkalı gerek TURK-İŞ de, gerekse teşkilâtlarda şimdiden hazırlıklara başlanmıştır.

87 İşçi Delegesinin müddeti dolanlarının yerine katılacak yeni delegelerin, çağırımını TURK-İŞ yapacaktır.

Emeklilik

Yeni Kanun Çıkıyor

İşçi emeklilerinin asgari emekli aylıklarının 240. — TL. sına çıkarılması Sosyal Sigortalar Kanun Tasarısı içinde yer almasına rağmen, adı geçen tasarının kanunlaşmasının gecikeceğini göz önüne alan TURK-İŞ İcra Heyeti Çalışma Bakanı Sayın Bülent Ecevit ve İşçi Sigortaları Genel Müdürü Sayın Şükrü Soykan'la görüşerek işçi emeklilerinin içinde bulundukları güç duruma işaret etmişler ve işçi emeklilerinin asgari emekli aylıklarının 240. — TL. sına çıkarılmasını Sosyal Sigortalar Kanununun çıkmasını beklemese de bu hususun tek madde ile Meclise sevk ve bir an evvel kanunlaşmasını istemişlerdir.

TURK-İŞ İcra Heyetinin bu isteği makul görülerek gerekli hazırlıklara hemen başlanmıştır. Kanunun bir iki ay içinde çıkması kuvvetle tahmin edilmektedir.

Yönetmelik

Toplu Sözleşme Gibi

Devlet Demir Yolları Genel Müdürlüğü ile, Devlet Demir Yolları İşçi Sendikaları Federasyonu arasında işçileri ilgilendiren her hususu içine alan bir talimatname hazırlanmıştır. Her ne kadar hazırlanan dökümanın ismi bir talimatname ise de hazırlanış şekli ve içinde yer alan ileri hükümlere göre bir toplu sözleşme niteliğindedir.

Senato

İvedelik Kararı Alındı

Geçtiğimiz hafta içinde Millet Meclisi tarafından kabul edilen Sendikalar kanunu tasarısı ile, Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt kanunu tasarısı Hükümet adına Çalışma Bakanı Bülent Ecevit tarafından verilen bir takirle İvedilikle ve Öncelikle görüşülmesi kabul edilerek Cumhuriyet Senatosu gündemine alınmış ve Bayramdan sonra tarasaların Senatoca seçilen bir karma komisyonda ilk görüşmelerinin yapılması kararlaştırılmıştır. Senato tarafından seçilen karma komisyonun tasarılar üzerindeki müzakereletini tamamlamasından sonra tasarılar senatoca görüşülecek ve muhtemelen Haziran ayının ilk gününde kanunlaşmış olacaktır.

Başkan Gitti

Havırlı Yolculuklar

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, Amerika Birleşik Devletlerinin davetlisi olarak 15. Mayıs sabahı Amerika'ya hareket etmiştir.

İki ay müddetle Amerika'da kalacak olan Seyfi Demirsoy, Amerikan İşçi teşkilâtları Yöneticileri ile tanışacak ve her iki memleket işçilerinin meseleleri üzerinde karşılıklı fikir teatisinde bulunacaktır. Seyfi Demirsoy, yapacağı temaslara esas olmak üzere gitmeden gerekli hazırlıklarını bitirmiştir.

İthalât

Rapor verildi

Femmuz 1963 başlangıcında yayınlanması gereken 1963 yılı ikinci ithalât programı ile ithalât yönetmeliğinin gözden geçirilmesi ve lüzumlu hazırlıkların yapılması için Ticaret Bakanlığınca hazırlık çalışmalarına başlanmıştır.

İktisadi kalkınmamızda müstahsil ve müstehlik kütlelerin geçimi ve

refahı bakımından mühim bir rolü olan ithalât ticaretinin memleket ihtiyaçlarına uygun bir hale getirilmesi nin önemini bilen TURK-İŞ İcra Heyeti bundan bir süre önce Hükümete müracaat ederek ithalât programının hazırlanış ve tatbikinde işçilerin mutlak söz sahibi olmalarını istemiş ve bu çok yerinde istek Hükümetçe de kabul edilerek ithalât programlarını hazırlamakla görevli 10 Bakanlık Temsilcisinin de iştirak ettiği kurula TURK-İŞ'in de bir temsilcisinin katılması uygun görülmüş idi.

Bu cümleden olarak 1963 yılı birinci altı aylık ithalât programı çalışmalarına katılan TURK-İŞ, ikinci altı aylık ithalât programı çalışmalarına da katılacak ve programın hazırlıklarına esas teşkil edecek görüşlerini 13.Mayıs.1963 tarihine kadar bir rapor halinde Ticaret Bakanlığına bildirecektir.

20 Mayıs 1963 Pazartesi günü saat 10.00 da Ticaret Bakanlığında yapılacak toplantıda aşağıdaki mevzu ve meselelerin görüşüleceği tahmin edilmektedir.

1 — Kotaların 5 yıllık kalkınma plânı ve 1963 yılı tatbikat programı esasları dahilinde ihtiyaca uygun şekilde tesbiti ve madde guruplarına göre tanzimi,

2 — 4.Ocak.1963 tarihli Resmi Gazete'de ilân edilen Dış Ticaret Rejimi hakkında karar ve ithalât yönetmeliğinin tatbikatında rastlanan aksaklıklar ve ithalât güçleştiren formalite telere müteallik hükümlerin tetkiki,

3 — Mer'i liberasyon ve tahsisli ithal malları listelerine ilâvesi veya bu listelerden çıkarılması lâzımgelen maddeler ve aynı listelerde tashihi gereken hususların incelenmesi,

4 — İthal listelerinde belirli mercilerin emir veya müsadese tabi hükümlerin azaltılması çarelerinin gözden geçirilmesi,

5 — Kotaların tevzi usulü dolayısıyla piyasada husule gelen aksaklıkların, spekülâtif hareketlerin ve lisans satışlarının önlenmesi, faiz ve masraflarının asgariye indirilmesi hususun da alınabilecek tedbir ve imkânların araştırılması,

6 — Kotaların ithal programları na uygunluğunu teminen önümüzdeki devreden itibaren yıllık olarak tanzimi imkânlarının tetkiki,

7 — Rejimdeki müddetlere ve mücbir sebeplerle müteallik hususların incelenmesi,

Bu maksatla TURK-İŞ yukarıda 7 maddede zikredilen hususlarda şimdiden çalışmalarına başlamış ve teşki

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfede rasyonu Genel Sekreteri Omer Becu'nun Dikta-

törlük İdaresinde Bulunan Memleketlerdeki İşçilere 1 Mayıs Mesajı

Diktatörlük idaresinde bulunan memleketlerdeki işçiler

Geçmiş senelerde olduğu gibi bu Mayıs gününde de, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu sizlere kardeşçe selâmlarını iletir. Nerede olursanız olunuz, bir komünist, faşist veya askerî diktatörlük tarafından istismar ediliyorsanız; İspanya, Sovyetler Birliği, Macaristan, Paraguay, Çin, Polonya ve yahut diğer başka diktatörlük rejimi altındaki memleketlerde yaşıyorsanız, hürriyet ve demokrasi yolundaki mücadeleleriniz de Hür İşçi Sendika Teşkilâtları sizin yanbaşınızdadır. Biz hiçbir Hükûmete, partiye, veya işverene bağlı olmadığımız için bir Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonuuz.

Sizin memleketinizdeki işçi sendikaları hakiki işçi teşkilâtları değildir. Onlar hükûmetin veya bir hükûmet partisinin organıdır. Sendika diye addedilen bu sendikaların idarecileri, sizlerin hakiki kollektif pazarlık hakkına, makûl bir gündelik hakkına ve grev hakkına ihtiyacınız olmadığını inandırmaya çalışmaktadırlar, çünkü onların dedikleri gibi fabrikalar size attır. Bu hakikat değildir. Fabrikalar, istihallerini artırmak için sizi devamlı surette bir işçi gücü olarak kabûl eden ve sizi ezmek istenlenlere attır.

Her ne kadar diktatörlük rejimi siyasî mahkûmların varlığını inkâr etmeyi prensip sayı-

yorsa da, bazı memleketlerde senelerce suçsuz olarak hapis hanelerde ceza çeken bazı siyasî mahkûmların af olundukları bildirilmektedir. Fakat hür dünya memleketlerinde, kanunî ve normal olarak addedilen suçlardan cezalandırılan insanların af olunması, ezgi, tevkif, gizli mahkemelerde cezalandırma ve sürgüne dâçar olan işçileri hatıralarımızdan silemez. Hür sendika idarecileri olarak haksızca tevkif olunan bazı kimselerin serbest bırakılmaları ile mücadelemiz sona ermiş değildir. İşçilerin hakiki sendikalar meydana getirebilmeleri için, seçim hakkı, kollektif pazarlık hakkı, istismara karşı grev hakkı, iyi bir hayat için makûl bir gündelik, mesken ve insanca çalışma şartları için mücadele eden bu işçiler hedeflerine ulaşınca ya kadar rahat etmeyeceğiz.

İşte, rekabet, mecburî verimlilik vaadî, ödenmeyen fazla mesai saati - pazar ve gece işleri gibi işçi sevkıyatı, işçiler aleyhine insafsızca kanunlar çıkarma gibi istismar hareketleri kayboluncaya kadar mücadelemizi durdurmayacağız.

Hükûmet idaresi altında bulunan sendikalarımızın ortadan temizlenip yerlerine hakiki hür işçi teşkilâtları kuruluncaya kadar mücadelemize devam edeceğiz.

Bir gün gelip Hür Sendika Teşkilâtı ailesinde hakiki verilerinizi alacağımızdan, Uluslar - arası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu emindir.

15 fasıl ve 139 maddeden ibaret olan bu talimatnamenin her madde sinde taraflarca tam bir mutabakat hasıl olmuştur. Her fasıl başlı başına ileri bir merhale teşkil eden talimatnamenin ücretlerle alakalı IV üncü fasıl şöyledir:

«Derece, Ünvan ve Ücretler:»

Madde 24 — Daimi kadroda istihdam edilen işçilere, dereceye göre ücret verilir. Bunlarda saatlik ücret esastır.

İşçilik gruplar, ünvan ve dereceleri ile her derece ve ünvana verilecek saatde ücretler aşağıda gösterilmiştir.

Gurup:	Unvan:	Derece	(Saatte krş)
Uzman Ustalar	Sınıf I uzman usta	1	370
	Sınıf II uzman usta	2	320
Ustalar	Sınıf I usta	3	285
	Sınıf II usta	4	260
Sanatkâr İşçiler	Sınıf I sanatkâr işçi	5	235
	S. II sanatkâr işçi	6	210
	S. III sanatkâr işçi	7	185
Sanatsız işçiler	İşçi yardımcısı	8	160
	S. I sanatsız işçi	9	145
	S. II sanatsız işçi	10	130

Devlet Demir Yolları Genel Müdür lüğünün bu anlayışı takdire şayan olduğu kadar, Federasyonumuzun başa rısı da takdire şayandır.

Teessür

Ben - Zvi Oldü

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı Seydi Demirsoy İsrail Cumhurbaşkanı Ben Zvi'nin ölümü dolayısıyla İsrail İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Aaron Becker'e bir telgraf çekerek bütün Türk İşçilerinin duyduğu derin teessürü bildirmiş ve İsrail işçilerine başsağlığı dilemiştir.

Parlamento

Yeni Kanunlar

Sendikalar Kanunu Tasarısı ile Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanun Tasarılarının Millet Meclisinde kabul edilip, kanunların Cumhuriyet Senatosuna sevkı üzerinde TURK-İŞ programla—tırdığı mevzuat çalışmalarının ikinci kısmını teşkil eden İş Kanunu Tasarısı ile Sosyal Sigortalar Kanun Tasarıları üzerinde çalışmaları hızlandırmıştır.

Yapılan Programa göre daha evvel hazırlanmış olan her iki Tasarı Millet Meclisinde kabul edilen Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu da göz önünde tutularak yeniden incelenmektedir.

TURK-İŞ bir taraftan bu incelemeyi yaparken diğer taraftan tasarılarından yeteri kadar çoğaltarak teşkilatının tetkikine sunulacak ve teşkilatının görüşünü de aldıktan sonra nihai görüşü ile beraber hazırlıyacağı mukabil tasarılar ile birlikte alâkalılar nezdinde gerekli temalarına başlayacaktır.

- Shell ve Türk - İş

Dostça Bir Atış

HELL (Şel) Petrol şirketi «Petrol Dünyası» adıyla yayınladığı seri broşürlerinden 9 numaralının «İşveren Personel Münasebetlerindeki Gelişmeler» den bahsederken Türk - İş den de söz etmektedir.

Sendikalar ara başlığı altında bu broşürde Türk - İş den şöyle bahsedilmektedir:

«Türkiye'de sendikacılık son seneler zarfında süratle gelişmiştir. Merkezi Ankara'da bulunan ve bütün aza sendikaların konfederasyonu olan Türk - İş adedi 460 civarında olan çeşitli sendikaların adedinin azaltılması için çalışmalarını geliştirmiş, ayrıca memleketi altı adet Bölge Temsilciliği ihdas etmiştir. Bundan maksat, çok sayıda sendikayı, grup mevzular altında toplamak ve böylece hem idari masraflarını kısmak hem de kuvvetlenmek için daha derli toplu bir teşkilatlanmayı mümkün kılmaktır.

Milli Birlik Komitesi Hükümeti tarafından, demokratik dünya işçi teşekküllerine aza olmalarına müsaade edilen Türk Sendikaları, dış temaslarını genişletmişler, azalarını hariceteki kurslara yolladıkları gibi, dahilde de kurslar tertiplemekte bulunmuşlardır. Bu hususta Çalışma Bakanlığı, Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü, İstanbul

Universitesi İktisat Fakültesi Beğeri Münasebetler Enstitüsü gibi müesseseler ile işbirliği yaparak idarecilerinin yetişmesine yararlı olmuşlardır.

Türk - İş'in Ankara'daki öğretim merkezinde Sendika idarecileri muhtelif mevzularda kurs görmekte ve sendika azası arkadaşlarını ehliyetle temsil edebilecek bilgiyle mücehhez olmaktadır.»

Sendika Sarayı

Temel Atma Töreni

Uzun bir zamandan beri hazırlıkları yapılmakta olan Kırıkkale Metal İş sendikası binasının temel atma merasimi Türk-İş başkanı Seyfi Demiroy ve kalabalık bir davetli gurubunun iştirakile 14/Nisan/1963 pazar günü saat 14 de Kırıkkale İş Okulu kar-

Hayırlı olsun dileği ile...

sındaki İnşaat mahallinde yapılmış ve Törene Sendika başkanı Kaya Özdemiroğlunun İnşaat Hakkında verdiği izahatla başlanmıştır. Buizahatı müteakip Türk-İş başkanı Seyfi Demiroy Millet Meclisinde İşçilerle ilgili iki kanun tasarısının görüşülmesinin tamamlanması ile birlikte atılan bu temelin Türk İşçileri için hayırlı bir başlangıç ve bütün sendikalarımız için örnek bir davranış olarak kabul edilmesi dileği ile temele ilk harcı koymuş ve sırasıyla diğer davetlilerin yaptıkları konuşmalar ve kesilen kurbanlarla Tören son bulmuştur. Yaptıracak sendika binası Uç katlı modern bir bina olup (500.000) liraya mal olacaktır.

Eğitim

Seminerler

Toplu Sözleşme ve Grev düzenine girmek üzere olduğumuz şu günlerde TURK-İŞ Eğitim Merkezi Eğitim mevzuuna her zamankinden daha fazla ehemmiyet vererek çalışmalarına hız vermiş ve eğitim mevzuunu programlaştırmıştır. Bu arada eğitim programına kadın işçileri eğitmek mevzuunu da almış ve buna büyük ehemmiyet vermiştir. Nitekim, 20.Nisan.1963 tarihinde İstanbul'da TURK-İŞ Birinci Bölge Temsilciliği Salonunda Kimya-İş kolundaki düzenlediği seminer başarı ile sonuçlanmıştır. İşin ilgi çekici tarafı bu seminere iştirak eden kadın işçilerin verilen dersleri önemle takip etmeleri ve ders esnasında devamlı not alarak konferansçılara ilgi çekici sualler sormuş olmalarıdır.

Seminer değerlendirilmesinde, se-

minere iştirak eden kadın işçilerin seminerden büyük memnuniyet duyduklarını, bu seminerlerin devamlı olmasını talep etmeleri ve öğrendikleri diğer kardeşlerine iletip, onları da sendikacı olmaya teşvik edeceklerini ifade etmiş olmaları seminerin neticesi bakımından TURK-İŞ idarecilerini ziyadesi ile memnun etmiştir.

TURK-İŞ kadın işçilerin eğitilmesinden büyük faydalar beklemektedir. TURK-İŞ Eğitim Merkezi kadın işçilerin kesif olduğu bölgelerde bu kabil seminerler tertip edecektir.

Bu cümleden olarak önümüzdeki günlerde kadın işçiler için Tütün Müskirat ve Tekstil İş Kolunda yeni seminerler açılması programlaştırılmıştır.

Zonguldak Bölge Semineri

Nisan ayının sonlarında Türk sendikacılığının yetişmiş yönetici kadrosuna 24 yeni isim daha katıldı.

Zonguldak bölgesindeki idarecileri kapsayan TÜRK — İŞ II ci Bölge Semineri 15 Nisan 1963 Pazartesi günü Zonguldak Maden İşçileri Sendikası'nın mütevazı fakat son derece temiz ve tertipli Eğitim merkezinde TÜRK — İŞ Genel Başkanı Seyfi Demirsoy'un açış konuşmasını takiben Zonguldak valisinin kursiyerlere başarı dilekleriyle başlamış oldu. Semineri'nin devamı ve başarıya ulaşmasında Zonguldak Maden İşçileri Sendikası'nın enerjik Başkanı Mehmet Alpdündar ve mesai arkadaşlarının rolü büyük olmuştur.

Altı gün devam eden ve bu yıl bütün seminerlerde olduğu gibi konusu Toplu Sözleşme Grev, Lokavt ve Sigorta Mevzuatı olan seminer büyük bir alâka ile takip edilmiş, kursiyerler bu seminerde yeni gireceğimiz düzenin kendilerine yükleyeceği vazife ve sorumluluğun ciddiyetini daya iyi öğrenmek fırsatını bulmuşlardır.

Seminerde 5 yerli 3 yabancı öğretmen vazife almış ve Dr. Thomas E. Posey; Toplu Sözleşmelerin strateji ve taktiği Ferit Azkara; İşçi Eğitim Seminerleri Maksat ve mevzuu. Mr. Bertil Bolin; İsveç'te İş Mevzuatı, Dr. Atilla Sönmez; İktisadî Araştırma ve Sendikalar, Kemal Özer; Toplu Sözleşmelerin önemi ve Grevle alâkası, Charles Ford; İngiliz Sendikacılığının Politik Ekonomik faaliyetleri ve Kanunî Haklar, Kaya Özdemiroğlu; Sosyal Sigortalar konularında konuşmalar yapmışlardır.

Seminere katılan sendi kacılar şunlardır: Mehmet Karakaş Sedat Makuloğlu, İlyas Çalışkan, Yusuf Özkan Hayrettin Özel, Sabri Coşkungönüllü Cevdet Bahk Mahmut Yalçınkaya Ali Yılmaz, Remzi Durmuş, Ali Kahveci, Cemal Baytekin, Eyüp Sönmez Rasim Gençay, Adil Kerimoğlu, Mehmet Tümer, Sadık Beşer, Mehmet Yazıcı Nazif Güney ve Mustafa Durmuş.

Bu seminere katılanların genel olarak Maden Federasyonu bünyesinde alt kademe idarecileri olarak seminerde gösterdikleri başarı ve dikkat, seminere katılan gerek Türk ve gerek yabancı öğretmenlerin ilgililerini çekmiştir Bilhassa Mr. Ford'a tevcih edilen suallerden bu dersleri ne kadar dikkatle dinledikleri bir defa daha anlaşılmıştır.

Zonguldak Valisi başarılar ditiyor.

Kursiyerler Semineri takip ediyor.

Misafirler dikkatle izliyorlar.

1 nci İş Kolu

Semineri

Yapıldı

1963 Yılı Eğitim Programı gereğince 12 İş Kolu Seminerinden birincisi Metal — İş kolunda Gazi Çiftliği Bira Parkı TÜRK — İş Seminer Salonunda 29 Nisan — 3 Mayıs tarihleri arasında ya pıldı. 34 kursiyerin iştirak ettiği seminere TÜRK — İş diğer bütün seminelerde olduğu gibi gereken önemi vermiş, 3 yerli 3 yabancı öğretmen ile Toplu Sözleşme, Grev Lokavt ve Sigorta Mevzuatı konul arını işlemiştir.

Genel Sekreter Halil Tunç'un açış konuşmasını müteakip derslere geçilmiş Ferit Azkara tarafından İşçi Eğitim seminerlerinin maksat ve mevzuu anlatılmıştır. Bilahare Çalışma Grupları seçilmiş ve grupların müzakere metodları tayin edilmiştir.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdari İlimler Fakültesi Dekanı Dr. Arif Payashoğlu'nun Sendikaların halkla münasebeti konusundaki konuşmasını ve Milletlerarası Metal işçileri Federasyonu Genel Sekreter Yardımcısı Mr. Charles Levinson'un Türk Sendikacılığının gelişmesi ve geleceği knusundaki konferansı takip etmiştir.

Tatbiki Toplu Sözleşme müzakeresi gösterisinden sonra öğretmenler müzakereler hakkında tenkit ve tavsiyelerini bildirmişlerdir. Genellikle kursiyerleri üstün başarı sağladıkları bu 1 ci İş Kolu Seminerine şu sendikacılar katılmışlardır :

Mustafa Erol, Ergun Erden, Şinasi Kaya, İlyas Kabil, Ali Yüksel, Vahit Orhan, M. Ali Ergür, Mehmet Yurdakul, Adil Öztümer, Kemal Beyazıt, YusufDemirörse, Cemal Şahin, Nurettin Çavdargil, İsmet Demiruluç, Celâl Topçuoğlu, Şeref Aksu, İsmet Ercan, Aydener Tandoğan, Hilmi Yazanoğlu, Fa zıl Öztürk, Remzi Özduz. Ali Taşek, Ahmet Özdemir, Zeki Atasoy, Ahmet Kural, Dursun Ali Sakınmaz, Zeki Özgüvenci, Halim Bektaş Orhan İltuna, Hüsnü İncisel, Nejat Karacagil, Mustafa Karabulur. Nihat Basmacı, Arif Üçkulaç.

AİD'den Dr. Posey konuşuyor

*Alman Metal Sendikası'ndan Mr. Rudolf Hanke
Alman Sendikacılığı hakkında izahat veriyor.*

Seminere katılanlar

Konferans

Cenevre Temsilcileri

Uyesi bulunduğumuz Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının 47. Milletlerarası Çalışma Konferansı 5.Haziran.1963 tarihinde Cenevre'de toplanacaktır.

Bu toplantıya Türk Delegasyonu içinde işçilerimizin de temsil edileceği ve işçi temsilcisinin seçilmesi için Çalışma Bakanlığı tarafından TURK-İŞ'e gerekli yazı gelmiştir. TURK-İŞ İcra Heyeti işçilerimizi temsilen Müs kirat, Tütün, Gıda ve Yardımcı İşçi Sendikaları Federasyonu Genel Sekreteri Melih Dölen ile İstanbul Motor lu Taşıt İşçi Sendikası Başkanı Mehmet İnhanlı'yı aday göstermiştir.

Delegasyonumuzun bu konferans da büyük bir alâka ve hüsnü kabul göreceği sanılmaktadır. Çünkü, adı geçen teşkilâtın daha önce kabul ettiği sözleşmelere uygun olarak Sendikalar Kanunu ile Toplu Sözleşme, Grev Kanununun Millet Meclisinden geçmesi Milletlerarası çevrelerde çok müsbet karşılanmıştır.

Nizanname

Hazırlık Başladı

Sendikalar Kanunu ile Toplu Sözleşme Grev ve Lokavt Kanununun Millet Meclisinde kabulü ile Türk Sendikacılığı yeni bir devreye girmiştir.

Bu devrede muvaffak olmak için sendikalarımızın durumlarını yeniden gözden geçirmek mecburiyetindedir.

Bu cümleden olarak TURK-İŞ yeni Sendikalar Kanunu ışığı altında evvelce konmuş sendika prensiplerinde sadık kalmak şartıyla Ana Nizamname tipleri hazırlanmaktadır. Hazırlanan bu Ana Nizamname tipleri başta TURK-İŞ olmak üzere Federasyonlar Millî Sendikalar ve Sendikaları içine almaktadır.

Diğer taraftan sendikaların kuruluşlarına esas olmak üzere Sendikalar Kanununun 9 uncu maddesi gereğince Çalışma Bakanlığınca, iş kollarını tesbit yönetmeliğinin yapılmasından önce mütalâasını da bir rapor halinde Çalışma Bakanlığına verecektir.

Yine Toplu Sözleşme ve Grevlerin başarıya ulaşması için sendikalarımızın ellerinde rehber olacak Toplu Sözleşme ve Grev Yönetmeliklerinin hazırlıklarına şimdiden başlamıştır.

Yayın

Kollektif Müzakereler

Türk-iş yayınlarından «Grev - niçin, nasıl, ne zaman?» adlı 17 no. lu kitabın dağıtımından on gün geçmeden 18 sıra no. lu «KOLLEKTİF MÜZAKERELER» adlı yayınının tamamlanması Konfederasyon'un eğitim konusundaki titiz çabasının müsbet delilidir.

Toplu sözleşme ve Grev düzenine gireceğimiz şu günlerde Sendikalarımız, Sendika Yöneticilerimiz ve İşçi arkadaşlarımız için çok faydalı bir rehber olacağına inandığımız bu kitap Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı (BIT veya ILO) tarafından yayınlanmış ve

Misafir

Levinson Ankara'da

Milletlerarası Metal İşçileri Federasyonu Genel Sekreter Yardımcısı Charles Levinson'un hürriyetine kavuşan Afrika memleketlerinden Mali ve Gine'de Teknik Eğitim İşlerini merkezi Cenevre'de bulunan ORT Teşkilâtı adına liyakatle yürütmekte olduğu öğrenilmiştir.

Ayrıca memleketlerde sendika yöneticilerinin işletmelerde sorumluluk taşıyan vazifeler almaları sebebi ile yetişmeleri için geniş çapta eğitime ehemmiyet verilmektedir.

Kendisi, Ankara'da İş kolunda ter tiplen seminer münasebeti ile TURK-İŞ Genel Merkezinde Başkan Seyfi Demirsoy'la uzun süren bir görüşme yapmıştır.

Türkiye'de İktisadî Devlet Teşekküllerinin reorganizasyonunu hedef tutan tasarıda kararlara sendika tem

Levinson Gine'de işçilerle beraber

Konfederasyonumuzca tercüme ettirilmiştir. (15. —) lira fiatla ödemeli olarak teşkilâta arzu ettikleri miktarda gönderilmesine başlanmış olan bu kitabın, Sendikacılarımızın eğitim amaçla seri halde yapmaya başladığımız yayınların yanı sıra, sendikalarımızca gereken ilgi ile karşılanacağını ümit ediyoruz.

Pek yakında «Sendika Temsilcisi ve Görevleri» ile «İşçi Sendikaları, Ne dir, Ne yaparlar ve Kuruluşları» adlı iki yeni kitabımızı daha Sendikacılarımız ve İşçi kardeşlerimizin istifade sine sunacağımızı haber vermekle zevk duyuyoruz

silcilerinin de iştirak edileceğinin beyanı üzerine yöneticilerin yetiştirilmesi için bir program yapılması üzerinde ön mutabakata varılmıştır, ayrıca Teknik Eğitim hakkında ORT Teşkilâtının yardım hususunda görüşmelerde bulunulmuştur.

Charles Levinson Afrika Devletleri halkı ve işçilerinin kendilerini komünizm cereyanlarına kaptırmamaları için büyük emek sarfeden Sendika Yöneticilerinden biri olarak tanınmaktadır.

Resim Mali ve Gine'de çeşitli sahalarında yürütülen Teknik Eğitim ile alakalıdır.

SANAYİDE EĞİTİM

Devlet Plânlama Teşkilâtı seri toplantılarından «Sanayi İçinde Eğitim hakkında koordinasyon sağlanması» konulu olan 29 Mart 1963 günü saat 14.15'te D.P.T. Toplantı salonunda Sosyal Plânlama Daire Başkanı yerine Nuri Kodamanoğlu başkanlığında yapıldı. D.P.T.'den İsmail Ertan, Nuri Kodamanoğlu, Yusuf Hamurdan, Gündüz Sünnetçioğlu ve AİD'nin D.P.T. nezdindeki müşaviri Mr. Mc. Voy'un iştirakiyle yapılan bu toplantıya :

Çalışma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sanayi Bakanlığı, İmar ve İskân Bakanlığı, İş ve Şçi Bulma Kurumu, Türkiye Odalar Birliği Mesleki Eğitim Merkezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Birleşmiş Milletler Temsilciliği ve TÜRK — İŞ muhtelif temsilcilerle katılmışlardır.

Devlet Plânlama Teşkilâtı Sosyal Plânlama Dairesi Başkanı yerine Nuri Kodamanoğlu toplantıyı açtıktan sonra 6 Mart 1963 tarihli geçen toplantının özetlemesi yapılarak gündemin 2 ci Maddesine geçildi. «Sanayide eğitim» ve «Mesleki Eğitim Merkezleri» konusunda plân hedeflerini gerçekleştirmek için bir komite seçilmesi ve bu Komitenin çalışmaları hakkında görüşmelere girildi. Bu mevzuda TÜRK — İŞ temsilcisi:

«İhtiyaçlar 5 Yıllık Plânda belirtilmiş bulunmaktadır. Bunların gerçekleştirilmesi Bakanlararası koordine bir çalışmayı gerektirir.» dedi. Mütekip sözcüler bu konudaki eğitim çalışmaları hakkında kendi Kurul ve Kurumları hakkında bilgi verdikten sonra genel olarak özellikle sanayideki işçilerin eğitimi konusu üzerinde durdular. Ve bunun için monitör yetiştirilmesi ve bütün bu eğitim çalışmalarının bir elden yürütülmesinin faydalı ve gerekli olduğu öngörüldü.

Tekrar söz alan TÜRK — İŞ temsilcisi fikrini şöyle özetledi :

«1. Konumuz sanayi içindekilerin eğitimidir, el sanatları ve ufak sanatlar ayrı bir mevzu olup, çalışmaların dışındadır.

2. Plânın adı geçen hedeflerini gerçekleştirmek için idari teşkilâtın tesbiti gerekir. Bu, Endüstride eğitim ile görevli bir kurum olacaktır. Öncelik alan ilgililer, Sanayi Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığıdır. İdari teşkilât bu Bakanlıklardan birine bağlı veya üçünün birden iştirak ettiği bir icra komitesi olabilir

Bu sorumlu organın politika tesbitinde, diğer ilgili teknik Bakanlıklar ile İşçi ve İşveren teşekküllerinden kurulu bir danışma kurulu yardımcı, olmalı, ayrıca hazırlanacak programlar D.P.T.'ca izlenmeli dir.

Uygulama konusunda şu tavsiyeler ileri sürülebilir :

— Eğitim çalışmalarında, ana ekonomik sektörlerden başlanmalı, eğitim merkezleri bunların yakınında kurulmalıdır.

— Her iş yerine kadar işbaşında eğitim programı uygulanması genişlettirilen bu merkezlerde yetişmiş monitörlerden faydalanılmalıdır.

— Halen kurulu bulunan Eğitim Merkezi, Monitör yetiştirebilecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.

— Kısa vadede monitör yetiştirme programı, hâsıl edilmesi beklenen demenstrasyon tesiri bakımından önem taşımaktadır.

Böyle olduğuna göre :

— İşveren yönünden bakıldığında, arzulu iş yerlerinden başlanmalı

— İşçilerin ilgisini sağlamak bakımından : (1) Merkezde işçi teşekküllerinin, sanayide eğitim programlarının uygulanması çalışmalarına işyerindeki işçi temsilcisinin de iştiraki sağlanmalıdır.

Kurulacak İcra Organının uzun vadeli çalışmaları konusunda 3457 sa-

yılı Kanunun geliştirilmesi ve tam olarak uygulanması için sağlanması gibi hususlar tavsiye edilebilir.

3. «Sanayi İçinde Eğitim»in finansmanı konusuna gelince harcamaların Devlet ve İşverence karşılanması mevcut Kanunlarla öngörülmüş bulunmaktadır. İşçi Teşekkülleri, sendikaların yetiştirilmesi görevini ifa etmektedir. Ayrıca, İşçi Teşekkülleri, eğitim konusunda işçilerin, ilgilerini uyandırmak, işyerlerinde eğitime tabi tutulan işçilere mecburi hizmet yüklemeyi sağlamak gibi yollarla çalışmalarını destekleyecektir.»

Bundan sonra, İcra Komitesinin Sanayi Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı temsilcilerinden kurulu olması fikri benimsendi. Halen toplanmış bulunan komiteye, ilgili diğer teknik Bakanlık veya kurumların da daveti ile bir Danışma Kurulu teşkili, Danışma Kurulunun İcra Komitesine yardımcı olması esası kabul edildi.

Diğer taraftan her Bakanlığın kendi sahalarında, kendi kanunları ile yüklenmiş bulundukları görevlerden sorumlu olmakta devam edecekleri konusunda görüş birliğine varıldı.

Bir süre İcra komitesine hangi Bakanlığın başkanlık edeceği hususu münakaşa edildi, açık oya kondu, komitenin genel temayülü Çalışma Bakanlığının başkanlık etmesi şeklinde belirdi. Gine de, nihai kararın Sanayi Bk. ile Çalışma Bk. arasında anlaşmaya varılarak verilmesi uygun görüldü. Milli Eğitim Bakanının da bu komitedeki rolünün daha az önemli olmadığına işaret edildi.

Not :

3 Nisan 1963 günü, İcra Komitesi Başkanlığının Çalışma Bakanlığınca deruhte edilmesi hususunun Sanayi Bakanlığınca kabul edildiği şifanen Devlet Plânlama Teşkilâtına bildirilmiştir.

Devlet Plânlama Teşkilâtı, Koordinasyon Dairesi Bşk, İsmail Ertan söz alarak :

«Odalar Birliği»nin bu önemli konuda, işverenlere telkinde bulunmak. Eğitilecek işçilerin seçiminde kolaylık sağlamak ve bütünü ile özel sektördeki «Sanayide Eğitim» çalışmalarının Koordinasyonu sağlamak gibi

yardımlarda bulunmasını, Devletin çalışmaları desteklemesini bekliyoruz» dedi.

Sonuç olarak aşağıdaki protokolün hazırlanmasına karar verilmiştir. ya son verilmiştir.

PROTOKOL

1. Çalışma, Sanayi ve Milli Eğitim Bakanlıklarının karar vermeğe yetkili temsilcilerinin iştirakiyle «Sanayide Eğitim ve Mesleki Eğitim Merkezleri» konusunda gereken icraî kararları almak üzere bir «İcra Komitesi» kurulmuştur. Komite çalışmaları Çalışma Bakanlığınca sevk ve idare edilecektir.

2. İcra Komitesi ile ilgili bütün kamu idareleriyle, kamu iktisadî kuruluşlarının işçi ve işveren temsilcilerinin gereken hallerde katılacakları bir «Danışma Kurulu» ile işbirliği yapacaktır.

3. İcra Komitesi, Beş Yıllık Kalınma Planının ve yıllık programların «Sanayide Eğitim ve Mesleki Eğitim Merkezleri» ile ilgili hedeflerinin gerçekleştirilmesinden sorumlu olup başlıca görevleri şunlardır:

a. Plân ve program hedeflerine göre yetişmesi gerekli sayıda monitörlerin yetiştirme alanlarının tesbiti, monitör namzetlerinin seçimi, Mesleki Eğitim Merkezlerinde eğitilmesi ve tesbit edilmiş bulunan sayıda usta-başı ve kalı fiye işçilerin sanayi içinde düzenlenecek kurslar yolu ile yetiştirilmelerinin program süreleri içinde gerçekleştirilmesi için gerekli her türlü tedbir en kısa zamanda almak;

b. «Sanayide Eğitim» konusunun bir bütün olarak ele alınması için gerekli reorganizasyon tedbirleri ve Mesleki Eğitim Merkezlerinin yeni bir statüye kavuşturulması konusunda gerekli çalışmaları yapmak;

c. Özellikle 3457 sayılı Kanun tatbikatının takibi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için gerekli çalışmayı yapmak.

Çalışma Bakanı
(imza)

M. Eğitim Bakanı
(imza)

Sanayi Bakanı
(imza)

Çalışanların Korunması

(Başarafa Sahife 15 de)

senin bir akçesin alıkoymuyasın.» Denilmektedir. Bunlar, ferd haklarına, mutlak surette riayet olunması düsturunun tam bir sadakatle yürütüldüğünü, bu muamelenin din farkı gözetilmeksizin herkese seyyanen tatbik edildiğini isbat eden hüccetlerdir.

Yalnız çalışanların haklarının ödenmesinde, arazinin vevainsaat mal zemesinin satın alınmasında değil, nakliye işlerinde ve muvakkat bir zaman içinde olsa işgal edilen yerlerde de bu esas daima hâkim olmuş, kimseye parasız veya az para ile nakliyat yaptırılmadığı gibi parası verilmeden kimsenin yeri de işgal edilmemiştir.

Ceviz ağaçlarını ve tahtalarının nakli için Kocaeli ve Bolu Kadıları na yazılan hükümlerde de «Zikrolunan ceviz ağaçların yalıya taşınması için gemiye tahmil olunan mahalle her birinüz tahtı kazanızdan kira ile kifayet miktarı çift buldurup ol ceviz tahtaların kira tacil taşındırasın ik güneşlerden harap olmaya ve taşıyanların müteveccih olan kiralaların bıkusur bina emini canibinden varan adamdan alıverüp sahiplerine verdirsin. Kimsenin bir akçesin alıkoymayasın.» denilmek suretile bu şartlar kesin olarak belirtilmiştir.

Marmara Ereğli Kadısına gönderilen 11 Rebi-ul-ahir 957 tarihle hükme gelen cevapta Kadı tarafından gerekli cevap arz edildikten sonra taş ocaklarında çalışan işçilerin kazma ve kürek gibi avadânıklarının muhafaza edildiği küçük bir evin kirasının da gönderilmesi hükümdardan istenil mekte «Yetim hakkıdır, padişahıma vebal olmasın» denilmektedir.

Küçük bir kasaba kadısının dahi muhteşem bir hükümdara böyle bir teklifte bulunabilmesi, bir yetimin hakkını araması o devirde ferd haklarının ne büyük bir hassasiyetle korunduğunu, adalet fikrinin ülkede ne de recede hâkim olduğunu ve istisnasız tatbik olduğunu gösteren düşünürdürücü ve ibret verici bir örnektir.

Bundan başka taş, kum, kireç vsaire çıkarılmasında veya naklinde kimsenin arazisine herhangi bir suretle tecavüzde bulunulmaması, izni alınmadan girilmemesi veya herhangi bir zarar vukua getirilmemesi hususu da dikkatle gözönünde bulundurulmuştur.

Sahibinin izni alınmadan bir tarladan taş arabalarının geçirilmesine ve o taşların inşaatda kullanılmasına bile rıza gösterilmemiştir. Davut Paşa Ciftliği arazisine vuku bulduğu iddia olunan böyle bir tecavüz hâdisesi üzerine bina emini bizzat mimar başı ile birlikte mahalline gidip ge-

rekli incelemeyi yapmış «Murad ne ise görülüp tekid ve tenbih olunmuş tur». Bina emini böyle bir şeyin vuku, bulmayacağını, vukuuna meydan verilmeyeceğini şu sözlerle Padişaha arzylemektedir:

«Hâşâ saadetli padişahi sadetpe-nah hazretlerinin eyyamı devletlerinde kimesnenin bahçesi harap ola hususa imaret-i şerife mühimmatıyçün ola...»

İnşaatla çalışanlarla beraber inşaat için muhtelif yerlerde malzeme hazırlamakla meşgul olanların ihtiyaçlarında ihmal edilmemiştir. Gıda maddelerinin mahallinde tedariki mümkün olamayan yerlere İstanbuldan muntazaman yağ, pirinç ve peynir gibi erzak gönderilmiştir. Bunun gibi gerekli diğer tedbirler de vaktinde alınmıştır. Meselâ Karamürselde ki kasabın işini bırakıp İznik'e gitmesi üzerine Kavak İskelesinde çalışan taşçıların et sıkıntısı çektiklerini haber alan Hükümdar Kocaeli Sarcağı Beyine şu hükmü göndermiştir:

«...Halive Yalakabad Kadısı Babı Saadet - meabıma mektup gönderüp Karamürsel nam kasabada onbeş yıl danberu kasap yazılan Hacı Ramazan nam kimse ne için kasaplık hizmetin etmeyüp İznik'e gidüp haliya Kakak İskelesinde olan Kârhenkçiler (Taşocağından taş çıkarın ve işleyenler) ve acemi oğlanları et babında ziyade müzayaka olduğun arzetmeğin buyurdunı ki hükmü serilim varup vusul bulduktan bir an ve bir saat tehir ve terahil eylemeyüp mezbur kimesne kadimden anda kasaplık ede gelmiş ise geru getirüp teklif edüp et buldurup satdurasız iskelede olan berhenkçiler ve acemi oğlanları et babında müzayaka çekmeyenler.»

Süleymaniye inşaatına ait vesika larda daima şu sözler tekrar edilegelmiştir:

«Hiç kimsenin bir akçe, bir habbe ve zerre hakkı zavi olmasın. Her kesin hakkı yerlerine verilsin. Çalışanların hakları korunsun ve ihtiyaçları düşünülsün. Herkes malının veya emeğinin karşılığını zamanında ve eksiksiz alsın.»

Bunlarla da kalınmayarak inşaatla çalışan hayvanların emellerine ve bakımlarına da itina edildiğini, toprak çeken merkepl erle, kum taşıyan ve borasan işleyen beygirlerin mevsiminde taze ot ve çayır ihtiyaçlarının bile düşünülmüş ve karşılanmış olduğunu vesikalardan öğreniyoruz.

Görülüyor ki: Süleymaniye yalnız şahane bir sanat ve medeniyet eseri, eşsiz bir mimarî âbide değil, aynı zamanda muhteşem bir «Haklara riayet âbidesi» dir.

DÜNYADAN

HABER

ALMANYA

Madenî Eşya Sanayiinde Grev ve Lokavt

Almanya'nın Bad Württemberg eyaletinde Mayıs başında yarım milyondan fazla madenî eşya sanayi işçisinin ücretlerine %8 zam talebiyle giriştikleri grev hareketi sonucu 1000 kadar işyerinin lokavt ilân ederek fabrikalarını kapamaları Alman sosyal rikalarını kapamaları Alman iktisadîyatını altüst etmiştir.

Alman metal sendikası grev başlama evvel isteklerinde kararlı olduklarını, sonuna kadar dayanabilecek maddî kuvvete sahip olduklarını bildirmiştir. Bu arada sendikalarına aza olan Türk işçilerinin sendikadan, aza olmayanların ise sosyal yardımlardan faydalanabileceklerini belirtmiştir. Alman İktisat Bakanı Ludwig Erhard'ın arabuluculuğu ile taraflar işçi ücretlerine %5 zam yapılmasına razı olmuşlardır.

KANADA

Toronto Tütün İşçileri Grevi ile Çalışma Haftasını Kısalttı-lar.

Çalışma haftasını kıstırmak ve çalışma şartlarını daha iyi bir hale getirmek için Tronto'daki Rotmans sığara fabrikasında Grev yapan işçiler muzaffer olmuşlardır. Grevi sona erdiren yeni kolektif mukavele ile işçiler, 1 Kasım 1963'ten itibaren ücretlerinde bir değişiklik olmadan haftada 37,5 saat çalışacaklardır. Ayrıca Milletlerarası Tütün İşçileri Sendikası (Kanada ve Amerika'ya şamil) 1 Temmuz 1962'de tatbikine başlanan saat ücretlerine 8 sentlik (80 Krş) zaman ilâve olarak, 1 Kasım 1963'ten itibaren 4 sentlik (40 Krş) yeni bir ücret artışı da elde etmeğe muvaffak olmuşlardır.

Grev yapılmasına sebep olan kıdem, terfi ve işçi eğitimi konularında, Sendikanın isteğine göre kabul edilmiştir. Tensikatta, terfide ve eğitimde kıdem gözönüne alınacaktır. Ayrıca yeni mukavelede şirketin hazırlayacağı bütün işyeri tüzük ve yönetmenlikleri, ile halihazırdaki tüzükler de yapılacak değişiklikler, Sendika ile

işveren temsilcilerinden müteşekkıl müşterek bir komitede görüşülecek ve kabul edilecektir.

31 Ekim 1964'e kadar yürürlükte kalacak yeni toplu sözleşmenin bir maddesine göre, gece vardiyasında çalışan işçiler 6,5 saat çalışacaklar fakat 8 saat üzerinden ücret alacaklardır. Ayrıca bu vardiya işçileri, saat başına 15 sentlik (150 Krş) bir mahrumiyet primi de alacaklardır. Bir gün içinde 8 saatten fazla çalışanlar, bir buçuk misli, ve 12 saatten fazla çalışanlar da iki misli ücret alacaklardır.

ARABİSTAN

Arap Grevcilerinin mahkeme edilmeden tevkif edilmelerini ICTFU protesto etti.

ICTFU, İngiliz Kolonileri Bakanı Duncan Sandys'a gönderdiği bid mektupla, Abyan'daki son greve katılanlara karşı alman zecri tedbirleri şiddetle protesto etmiştir. Güney Arabistan Federasyonu'nun bir üyesi olan Abyan'daki Grevler sonunda bir işçi on iki aya, diğer bir tanesi de 5 aya, muhakeme bile edilmeden mahkûm edilmişler, hemen tevkif edilerek hapse atılmışlardır. Ayrıca bir çok işçide işlerinden çıkarılmıştır. ICTFU Genel Sekreteri Omer Becu, mektubunda bu meselenin hemen ele alınarak düzeltilmesini ve Federasyona bağlı devletlerde insan ve işçi haklarının korunmasını talep etmiştir.

Diğer taraftan aynı şekilde bir mektupta, Aden'deki İngiliz Yüksek Komiseri Charles Johnston'a gönderilmiştir.

PERU

Peru Belçikalıları grevi kazandı

10 Şubat 1963 tarihinde Greve başlayan 5000 Peru'lu taleplerinin işverenler tarafından kabul edilmesinden sonra 1 Nisan 1963 tarihinde greve son vermişlerdir. Bu grev, Peru'nun başlıca gelir kaynaklarından birisi olan balıkçılığı yedi hafta felce uğratmıştır.

Grevi yöneten Peru Balıkçıları Federasyonu, Peru İşçi Sendikaları Konfederasyonundan, ICTFU'dan ve ORIT'ten yardım görmüş ve desteklenmiştir. Grevin kazanılmasından sonra P-

ru Başkenti Lima Basının ve bu desteklerin çok büyük rolü olmuştur.

Grev sonunda işverenler, işçilerin 5000 (1750 TL) sole'ye kadar olan has talık masraflarını, herhangi bir iş kazasında 1 sene müddetle işçiye günde 50 sole, (17TL) ve iş kazasında olan işçinin ailesine de 50.000 sole (17.00 TL) tazminat ödemeği kabul etmiştir. 1 Ocak 1963'ten itibaren tatbıkı ne başlanmış olarak kabul edilen bu tazminatlar, balıkçı gemilerinin kaptan ve süvarileri iki misli olarak olacaktır.

ALMANYA

Alman İşçi Sendikaları Avrupa Birliğini Destekliyor.

Temmuz'un ilk haftasında Ortak Pazar Devletlerinin ICTFU'a bağlı işçi teşekkülleri Almanya'nın Ruhr havzasında Avrupa Birliğini destekleme mitingi yapacaklardır. Bu miting DGB tarafından organize edilecek ve Avrupa Birliğinin bir an evvel tahakkuk ettirilmesini işçilerin desteklediklerini belirtecektir.

Avrupa Birliğine hür ve demokratik bütün Avrupa Devletlerinin katılma iri ve Milletlerarasında işçi meseleleri de daha sıkı bir işbirliği yapılması, DGB tarafından üzerinde durulacak en önemli nokta olarak ilân edilmiştir.

HAİTİ

Haitili sendikacılar, diktatörlüğe karşı giriştikleri mücadele için yardım istediler.

Haiti İşçi Sendikası İcra Heyeti, New York'ta yayınlandıkları bir beyanname ile, Naşkab Francois Duvalier'in memlekette takip ettiği dikta rejimine, bütün işçilerin karşı koyacaklarını belirtmiştir. Beyanname, Lâtin Amerika'nın sulh ve demokrasisini tehlikeye atan bu tutum, Dominik ve Venezuela Cumhuriyetlerinin açıkça karşı olduklarına işaret etmekte, ve Haiti'ye yapılan Amerikan yardımının kesilmesini müspet karşılamaktadır. Haiti'deki son gelişmeler göz önüne alınırsa işçi sınıfının dikta rejimine karşı olması büyük bir ehemmiyet taşınmaktadır.

FINLANDIYA

Finlandiya Genel Hizmetler İşçilerinin grevi sona erdi.

Finlandiya posta işçileri gümrük memurları ve demiryolcularının 4 haf tadan fazla bir müddet devam eden grevleri 29 Mart 1963'te Hükümet ile Devlet Memurları Sendikaları Federas yonu arasında ücret artışı hususun dada bir anlaşmaya varılmakla sona ermiş oldu.

Selâhiyetli makamlar asgari ola rak % 10 ücret zammını verdiler ve fazla mesai yönetmenliğinin düzeltil mesi hususunu da kabul ettiler.

Nisan ayının 2 ve 3 ncü günlerin de, Uluslararası Ulaştırma işçileri Fe derasyonu Genel Sekreteri Pieter Vries yapmış olduğu Basın toplantısında Finlandiya Hükümetini tenkit etmiş ve kendi memurlarına karşı mesuli yet duygusu taşımış olması ve bu me murların maaşlarının diğer özel sek törde çalışan memur ücretlerinin alt ında kalmasına müsaade etmemesi lâzım geldiğini beyan etmiştir.

Genel Sekreter keza Finlandiya hü kûmetini, grev hakkı üzerinde alacağı kısıtlayıcı tedbirler, Uluslararası Ulaş tırma İşçileri Federasyonu ve ona bağ lı teşkilâtlar tarafından şiddetle mu halefet edileceği hususunda ikaz et miştir .

JAPONYA

Milletlerarası Hür Öğretmen ler, Okinova'da demokratik iş kanunu istiyorlar.

Milletlerarası Hür Öğretmenler Federasyonu Genel Sekreteri Maurice Van de Moortel, Ryukyu Adaları Hü kûmet Başkanı Seisaku Ota'ya gön derdiği bir mektupta, memlekette ya kında uygulanacak olan yeni İş Kanu nundan Hür Öğretmenler adına duy duğu endişeyi belirtmiştir. Bu Kanu nun bir Maddesi Okinova'daki okul öğretmenlerinin Toplu Pazarlık, Grev ve Siyasî hayata katılmaktan men et mektedir.

Genel Sekreter, bu şekilde kısıtla yıcı bir maddenin istikbalin vatandaş larını yetiştirecek olan öğretmenlerin faaliyetlerine tesir edeceğini işaret et miş ve «Vatandaşlığın temel hakların dan mahrum bir öğretmen, hiç bir şe kilde geleceğin vatandaşlarını yetiştire mez» demiştir. Van de Moortel, bu kanunların geri çevrilmesini veya Mil letlerarası teşkilâtı Komisyonunun be lirttiği şekile uygun olarak değişt ilmesini talep etmiştir.

Kıbrıs'dan Haber

Reisicumhur Muavini'nin İşçi Temsilcilerine Mesajı

Kıbrıs'ta ilk defa olarak Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Federasyonu' nun geçen hafta sonu Limasol'da başlattığı Modern Sendikacılık Tek niği Eğitim semineri geçen Cumartesi günü de devam etmiştir.

Reisicumhur Muavini Dr. Fazıl Küçük Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Federasyonu Genel Sekreteri vasıtası ile seminere bir mesaj gönder miştir.

Mesaj, geçen Cumartesi günü seminerde okunmuştur.

«Sevgili İşçi Kardeşlerim, geçmiş yılların mağdur ve cefakâr zümresi,

Cemaatımızın belkemiğini teşkil eden köylü ve işçi sınıfı bugüne kadar cemaatına yapmakla mükellef olduğu vazifelerini yerine getir miş olduğunda herkes müteffektir. Bahusus Atatürk inkılaplarının beklileri arasında yer alan sizler, komünizmden uzak kalmasını bil miş ve problemlerimizi hâl yoluna giderken dayandığınız Stalin pren sipleri değil Atatürk prensipleri olmuştur.

Askeri İşçilerin ikramiyelerinin artırılması

Askeri işçilerin ikramiyelerinin artırılması ve Askeri Makamların taşıt ücretlerinin artırılmasına dair kararları, 17 Nisan, Çarşamba günü askeri işçiler temsilcilerinin Lefkoşa'da yaptığı toplantıda mü zakere edilmiştir.

Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Federasyonu ve Federasyona bağlı As kerî sendikalarından 10, SEK askeri işçiler federasyonundan 9 ve PEO Askerî işçi sendikalarından 18 temsilcinin katıldığı toplantıda söz alan hatipler, talepler üzerinde Askerî makamlarla devam ettirilecek mü zakerelerin olumlu neticeler vereceği kanaatini izhar etmişlerdir.

Askerî işçilere ödenen her tanınmış hizmet yılı için üç haftalık ikramiyenin dört haftaya çıkarılmasının haklı bir talep olduğu üle rinde duran işçi temsilcileri, iş azlığı dolayısıyla işlerinden çıkarılan işçilere ilâveten bir haftalık daha tazminat ödenmesini istemişlerdir.

Artırılan taşıt ücretleri konusu da ele alınmış ve sendika yöneti cilerinin bu hususta Askerî Makamlarla müzakerelere devam etmele ri kararlaştırılmıştır.

Ikramiyeler mevzuunda askeri makamlarla sendikalar temsilcile rinin müzakerelere devam etmesini sağlamak amacıyla toplantıda, İngiliz Yüksek Komiseri Sir Arthur Clark ve Command Secretary Mr. Duke'a birer muhtıra gönderilmesine karar verilmiştir.

V. Genel Kurul Toplantısı

Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Federasyonu'nun V. Genel Kurul top lantısı 25 ve 26 Mayıs, 1963 tarihlerinde Lefkoşa'da Türk Erkek Lise si salonunda yapılacaktır. Genel Kurul, 25 Mayıs Cumartesi günü başlayacak ve Pazar günü sona erecektir.

Federasyon tüzüğüne göre, Genel Kurul'a Federasyona bağlı sen dikalar her 50 veya az üyesi için bir delege gönderebilirler.

Geçmiş faaliyet ve malî raporların müzakeresinden başka Fede rasyonun 1963-1964 tutumunun müzakeresi de gündemde bulunmak tadır.

Kendi Sendikalarını Kurdular

Lefkoşa Mağusa ve Leymosun Su Encümenleri Türk Müstahdem ve işçileri, geçen Çarşamba günü Lefkoşa'da Kıbrıs Türk İşçi Birlik leri Federasyonu lokâlinde bir toplantı yaparak meslekî bir sendika kurmağa karar vermişlerdir.

Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Federasyonu'nun yardımıyla kurulan sendikaya aidat olarak müstahdemler ayda 250 Mil ve işçiler de 150 mil ödeyeceklerdir.

29 üyeyle faaliyete başlayan sendikanın Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Federasyonu'na üye olması için hemen müracaat yapılmasına karar verilmiştir.

Toplantıda geçici Yönetim Kurulu seçilmiştir. Seçilen üyelerin isimleri şöyledir:

Mehmet Rıza(Sekreter), Asım Mehmet Çelebi (Veznedar), Şeref Ergün (Tahsildar), faal üyeler: Mehmet Ahmet, Süleyman Hüseyin, Mustafa Kemal ve İsmet Salih'tir

İSVEÇ

Subat ayı sonlarında, Devlet Sektörü Şirketleri ile aynı işyerlerinin Sendikaları arasında, ki müzakereler çıkmaza girmişti

Resmî uşlaştırıcılar, 2500 büro işçisinin ücretli izin konusunda çıkardıkları ihtilâfı hâl için çalışmışlar, fakat her iki tarafında kabul edebileceği şekilde bir uzlaşmağa varmak kabil olmamıştır. Bunun üzerine yapılan Grevden Resmî Sektöre ait müskirat fabrikaları, büyük çelik fabrikaları ile iki kâğıt imalâthanesi ve teke bütün idaresi geniş çapta zarar görmüştür.

Hükümet, senede dört haftalık ücretli izin ile, ayrıca maaşa göre senede altı güne kadar ilâve tatil teklif etmektedir. Bu teklife rağmen Devlet Sektöründeki memurlar ve ustabaşılar, hususi sektörün aynı konuda sahip olduğu haklardan halâ geride olmaktadır. Ayrıca, tatil sürelerinin kıdeme dahil olmasına dair eski usulde, bir teklifle ortadan kaldırılmaktadır. Bu teklifi kabul etmeyen sendikalar Greve devam edeceklerdir.

GUATEMALA

Guatemala sendikacıları, ICFTU Bölge Temsilcisinin hudut dışı edilmesini protesto ettiler.

seyi, 6 Nisan 1963'te yayınladıkları sert bir bildiriyle, ICFTU Amerika Kıtaları Bölge Temsilcisi Oscar Recabaren'in maruz kaldığı gayri insanî muameleyi ve temsilcinin hudut dışı edilmesini şiddetle protesto etmişlerdir. 30 Mart'ta cereyan eden hadiseler sırasında ve sonra temsilci sendikacılık görevlerini ifâ ederken tevâkif edilmiş ve 9 Nisan 1963 günü de hudut dışına çıkarılmıştır.

Bildiride, Oscar Recabaren'in hudut dışı edilmesinin bütün mes'uliyeti yeni Çalışma Bakanına yüklenmek ve bu hadise, «Milletlerarası alanda Guatemalâ Hükümetinin yüz karası» olarak vasıflandırılmaktadır.

BELÇİKA

Brüksel'de ICFTU temsilcilerinin yapmış olduğu konferans neticeleri.

On gün müddetle devam eden Ulus

lararası İşçi Sendikaları Konfederasyon'unun gezici temsilcilerinin iştirak etmiş oldukları konferans ICFTU'nun Brüksel'deki karargâhında 27 Nisan 1963'te sona ermiştir.

ICFTU hesabına Asya, Afrika, Latin Amerika ve Orta Dğuda çalışan 15 ayrı milliyete mensup 20 gezici temsilci, ICFTU gezici temsilcilerinin problem ve görevleri, ICFTU genel politikası ve yine ICFTU'nun çeşitli merkezlerinin hizmet ve fonksiyonları hususlarını incelemek üzere toplanan konferansa katıldılar.

Konuşma yapanlar arasında, ICFTU Genel Sekreteri Omer Becu ve üç Genel Sekreter Yardımcısı; S. Nedznski, H. Tulatz ve A. Braunthal da bulunuyordu.

Konferansın bitiminde Omer Becu: «Konferans ölçülemeyecek derecede başarılı olmuş ve ICFTU gezici temsilcileri ile Genel Merkezin karşılık-

lı tecrübe ve görüşlerini teatî etmele-ri bakımından fevkalâdeden bir rvesile teşkil etmiştir.

Eminim ki, bu konferans karşılık lı fayda sağlama faaliyetinin bir tecrübesi olmuş ve ICFTU'nun bütün dünyadaki faaliyetlerini sağlamlaştıracak ve çalışmalarımızda büyük bir işbirliği sağlayacak şekilde neticelenmiştir. diye bir beyanat vermiştir.

KENYA

Bira İşçileri Grev ile şimdiye kadar tatbik edilen en yüksek ücreti elde ettiler.

Daha fazla ücret ve daha iyi çalışma şartları konusunda Kenya Bira ve Şişe Birliği ile Kenya Bira ve Şişe İş

ICFTU toplantı halinde.

çileri Sendikası arasındaki müzakereler çıkmaza girince, Sendika 15 Ocak günü Greve başlayacaklarını ilân etmişti.

Uzlaştırma Komitesinin çalışmaları da bir neticeye varmadı. Sendika 209 şilinglik aylık ücretin çok düşük olduğunu ileri sürüyor, Birlik ise bunu ayda 210 şilingden yukarı çıkarmaya razı olmuyordu. Bunun üzerine Sendika, daha evvelce kararlaştırdığı şekilde ve tarihte Greve başladı.

Aynı gün Nairobi şehrinde Grev %100 olarak tatbik edildi. Ve ertesi gün, Mombasa yöresi hariç, bütün Kenya'ya şamil oldu. 23 Ocak gününe kadar, herhangi bir teklifle karşılaşmayan sendika, şişe işçilerini de sempati grevine davet etti. Bu grevin başlaması ile, İşverenler Sendika taleplerini yeniden ele aldılar. Çalışma Bakanlığının da aracılığı ile ihtilâl hal ledildi. Şimdi Kenya Bira ve Şişe İşçilerinin asgari ücreti ayda 265 şiling olarak tesbit edilmiş ve elde edilen diğer bir kaç prim ve ödeneklerle bu ücret şimdiye kadar elde edilen en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Bu gün

için Kenya'da bu işkolundaki işçilerin %99'u, ayda 300 şilingten daha fazla bir ücret almaktadır.

HABEŞİSTAN

Habeşistan'da sendika hakları genişletildi.

Gecen iki ay içerisinde Habeşistan'da Habeşistan Hükümetinin Uluslararası Çalışma Teşkilâtının «Birlik kurma hüriyeti ve teşkilatlanma haklarını koruma» hususundaki 87 numaralı Konvensyonu ve «Toplu Pazarlık yapma hakkı» hususundaki 98 nolu Konsensiyonu tasdik etmek suretiyle yapmış olduğu positif harekete, işçiler lehinde büyük bir inkişaf kaydedmiştir.

Bu hakların sağlanmasında ICFTU'nun ve onun temsilcisi D. Ramanu jamm'in ve Habeşistan Sendika Liderlerinin büyük varımı dokunmuştur.

Bu olay ve ICFTU'nun Addis Ababa'da 1963 Mart ayı içerisinde 40 sendika lideri için organize etmiş olduğu iki hafta süreli kurslar memleket içe-

sindeki sendikalaşma hareketlerine büyük bir kuvvet ve hız vermiştir.

Bundan sonra, teşkilatlanma kampanyasına açılan 20 sanayi işletmesinin 32000 işçisinden 30000'i sendika üyesi olmuştur.

Aidatlarının bordrolardan kesilmesi, ücret ve çalışma şartları senelik izinler, iş emniyeti ve sendikaların tanınması haklarını içine alan geniş bir toplu sözleşme müzakeresi yapılmıştır.

Önümüzdeki ILO konferansına Habeşistan'dan iştirak edecek işçi delegasyonu, üyelerinin menfaatleri yolundaki başarılarıyla öğrenmeye haklı bir sendika temsilcileri kadrosu tarafından idare edilecektir.

Milletlerarası İşçi Yardımlaşma komitesi Bonn'da toplandı.

Milletlerarası işçi yardımlaşma komitesi icra heyeti 22-23 Nisan tarihlerinde Bonn'da toplanmıştır. Toplantıya, İsviçre İşçi Sendikaları Federasyonu Genel Sekreteri ve ICFTU İcra Komitesi yedek üyesi G. Bernscani başkanlık etmiş ve delegeler kalkınma devresi içinde bulunan az gelişmiş ülkelere yapılan yardımın daha müessir ve sıkı bir iş birliği çerçevesi içinde verilmesini müzakere etmişlerdir. Bu arada, Fransız İşçi Yardımlaşma Sandığına, Yaşlı İspanyol Muhacirlerine bir dinlenme evi yaptırılması için yardım tahsis edilmiştir. Komite, ayrıca teşkilât üyelerinin yardımları ile Brezilya'da ihdas edilen Pindoza İşçi Kooperatifinin çalışması ve gelişmesi hakkındaki bir raporunda incelemiştir.

İşçiler için çalışma ve seyahat serbestisi istendi.

ICFTU tarafından, işçilerin kendi ve diğer bütün yabancı devletlere serbestçe seyahat ederek, hiç bir kısıtla-

vıci tedbirle karşılaşmadan çalışmaları yolundaki talepleri, Birleşmiş Milletler Teşkilâtınca'da müspet karşılanmış ve Muhaceret ve Azınlıkları Korumaya Alt Komisyonu tarafından elc alınmıştır. Bu komisyonda konuşan ICFTU delegesi, «Zengin ve gelişmiş ülkelerle, fakir ve az gelişmiş ülkeler arasındaki boşluğu, ancak her ülkede serbestçe çalışma hakkına sahip olacak işçiler dolduracaklardır» demiştir.

İlmi Faaliyetler

OECD'ye üye memleketlerin ilmi faaliyetlerinden sorumlu bakanlarına bir araya getirecek bir toplantı Paris'te 3-4 Ekim 1963 tarihinde yapılacaktır. Bu toplantı da Bakanlar, Millî ve Milletlerarası ilim politikası ile ilgili meselelerle olduğu kadar ilim, teknik ve ekonomik kalkınmanın birbirleriyle olan yakın alakası üzerinde de durulacaktır.

Prodüktivite

Asya Verimlilik Teşkilâtı tarafından Avrupa'ya incelemelerde bulunmak üzere gönderilen ilk üçlü heyet Nisan ayı içerisinde OECD tarafından kabul edildi. Heyet mensupları daha ziyade, çalışma incelemeleri standardı, kalite kontrolü ve bölge kalkınması meseleleri üzerinde durmuşlardır.

İspanya için Endüstriyel kalkınması yolunda yapılacak uzun vadeli teknik yardım programı önümüzdeki aylarda yürürlüğe konulacaktır.

Programda üzerinde en fazla durulacak nokta Endüstriyel kuruluşun analizi ve tekniğin değerlendirilmesi olacaktır.

OECD tarafından Yunanistan'da Endüstriyel pazar ve metodların dağılımının modernize edilmesi hususunda bir seminer açılacak ve yöneticiler eğitimi programı yürürlüğe konacaktır.

İş idaresi mevzuunda Yugoslavya'da seçilen üç firmada kurslar organize edilecektir.

Tarihte İşçi Köşesi

Türk-İş bu sayısı ile birlikte «Tarihte işçi köşesi» adile yeni bir yayına başlamış bulunuyor. Bu köşede yurdumuzdaki işçi hareketleriyle ilgili tarihi resim, vesika ve evraklar yayınlanacak; bu Suretle şimdiye kadar gerçek manasile el atılmamış; bakir kalmış bir konu işlenerek Sosyal tarihimize hizmet edilmiş olacaktır.

Türk Tarihinin başlangıcından, Osmanlı İmparatorluğuna, Osmanlı İmparatorluğundan Cumhuriyete; Cumhuriyetten zamanımıza kadar geçen süre için, de işçilerle ilgili vesikaların derlenmesi; ancak bu vesikaları haiz olanların ve bilecektir. Türk-İş aydınlarımızdan ve işçi arkadaşlarımızdan kendilerinde bulabilecekler. Türk-İş aydınlarımızdan ve işçi arkadaşlarımızdan kendilerinde bulunan çalışma hayatı ile ilgili tarihi vesika, fotoğraf, karikatür, fıkra, Anekdot, Makale ve yayınların neşredilmek üzere gönderilmesini rica ile gösterilecek zahmete teşekkür eder..

Kurtuluş Mücadelesinin başarıya ulaşmasında küçük çalışanların büyük emekleri var. İstiklâl harbinde 10 yaşından küçük yavrular kullanılmış piyade mermileri kovanlarının kapsüllerini değiştirirken!

Çalışan kadınlar İstiklâl harbinde Millet olarak gösterilen kahramanlıkta hisselerine düşeni yaptılar. Mermilerin tutukluk yapıp yapmıyacağını Silâhlar üzerinde Tecrübe eden kadınlar.

Birlik Kuvvettir

**İşçinin Kuvveti
Sendikadır**

Sendikaya Katılın

Sendikalar Kurmaya Yardım Edin

İyi Bir Sendika Üyesi Olun

